

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU9

Integration

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. De handlar bl.a. om bosättningslagen, etableringsprogrammet och etableringsinsatserna samt om integrationskapacitet och utsatta områden. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete och att det befintliga regelverket är väl avvägt.

I betänkandet finns 36 reservationer (M, SD, C, V, KD, L, MP) och ett särskilt yttrande (KD).

Behandlade förslag

Cirka 110 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden.....	9
Mål för integrationspolitiken	9
Bosättningslagen m.m.	11
Ersättningen till kommunerna för mottagande av nyanlända	16
Ansvaret för etableringen av nyanlända	21
Etableringsprogrammet	24
Etableringsinsatserna m.m.....	27
Etableringsersättningen m.m.	35
Samhällsorientering och samhällsintroduktion.....	38
Nyanlända kvinnors etablering.....	43
Civilsamhällets och näringslivets betydelse för integrationen.....	50
Integrationskapacitet och utsatta områden.....	54
Reservationer	61
1. Mål för integrationspolitiken, punkt 1 (SD)	61
2. Mål för integrationspolitiken, punkt 1 (L)	62
3. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (M)	63
4. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (SD).....	64
5. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (C)	65
6. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (V).....	66
7. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (KD)	67
8. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (MP)	68
9. Ersättningen till kommunerna för mottagande av nyanlända, punkt 3 (C).....	69
10. Ersättningen till kommunerna för mottagande av nyanlända, punkt 3 (V)	69
11. Ansvaret för etableringen av nyanlända, punkt 4 (M)	70
12. Ansvaret för etableringen av nyanlända, punkt 4 (V).....	71
13. Etableringsprogrammet, punkt 5 (KD)	71
14. Etableringsprogrammet, punkt 5 (MP)	73
15. Etableringsinsatserna m.m., punkt 6 (M).....	73
16. Etableringsinsatserna m.m., punkt 6 (SD)	75
17. Etableringsinsatserna m.m., punkt 6 (KD)	75
18. Etableringsinsatserna m.m., punkt 6 (L).....	77
19. Etableringsersättningen m.m., punkt 7 (M)	78
20. Etableringsersättningen m.m., punkt 7 (C)	79
21. Etableringsersättningen m.m., punkt 7 (V)	79
22. Etableringsersättningen m.m., punkt 7 (L)	80
23. Samhällsorientering och samhällsintroduktion, punkt 8 (M).....	81
24. Samhällsorientering och samhällsintroduktion, punkt 8 (SD)	82
25. Samhällsorientering och samhällsintroduktion, punkt 8 (L).....	83
26. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 9 (M).....	84
27. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 9 (C).....	85
28. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 9 (KD).....	85
29. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 9 (L)	86
30. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 9 – motiveringen (SD)	87

31. Civilsamhällets och näringslivets betydelse för integrationen, punkt 10 (C).....	88
32. Integrationskapacitet och utsatta områden, punkt 11 (M).....	89
33. Integrationskapacitet och utsatta områden, punkt 11 (SD)	89
34. Integrationskapacitet och utsatta områden, punkt 11 (KD)	90
35. Integrationskapacitet och utsatta områden, punkt 11 (L)	91
36. Integrationskapacitet och utsatta områden, punkt 11 (MP)	92
Särskilt yttrande	94
Civilsamhällets och näringslivets betydelse för integrationen, punkt 10 (KD)	94
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	95
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	95

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål för integrationspolitiken

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4 och 15,

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1,

2021/22:3977 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 2 och

2021/22:4001 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 8.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (L)

2. Bosättningslagen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:488 av Michael Anefur och Magnus Jacobsson (båda KD) yrkande 2,

2021/22:613 av Josefin Malmqvist (M),

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11–14,

2021/22:968 av Denis Begic (S) yrkande 1,

2021/22:1510 av Boriana Åberg (M),

2021/22:2587 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 9,

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 25 och 26 samt

2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) yrkande 2.

Reservation 3 (M)

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (C)

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (KD)

Reservation 8 (MP)

3. Ersättningen till kommunerna för mottagande av nyanlända

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 3, 5 och 10 samt

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 9 (C)

Reservation 10 (V)

4. Ansvaret för etableringen av nyanlända

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1 och

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 11 (M)

Reservation 12 (V)

5. Etableringsprogrammet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2792 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2,

2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) yrkande 1,

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkandena 17 och 18,

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 7, 8, 12 och 13 samt

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 10.

Reservation 13 (KD)

Reservation 14 (MP)

6. Etableringsinsatserna m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1226 av Abraham Halef (S),

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 4, 5 och 11,

2021/22:3615 av Lars Beckman (M),

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 3,

2021/22:3865 av Eva Lindh m.fl. (S),

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 8, 9, 22 och 32,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 43 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 9, 14, 16 och 17.

Reservation 15 (M)

Reservation 16 (SD)

Reservation 17 (KD)

Reservation 18 (L)

7. Etableringsersättningen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 6–8,

2021/22:1468 av Boriana Åberg (M),

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2021/22:4005 av Maria Nilsson m.fl. (L) yrkande 7 och

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 4, 11, 30 och 32.

Reservation 19 (M)

Reservation 20 (C)

Reservation 21 (V)

Reservation 22 (L)

8. Samhällsorientering och samhällsintroduktion

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:612 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 1–7,

2021/22:1840 av Lotta Olsson (M),

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 12,

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 1,

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 6 och 12 samt

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 8–10.

*Reservation 23 (M)**Reservation 24 (SD)**Reservation 25 (L)***9. Nyanlända kvinnors etablering**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 7 och 8,

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 22 och 23,

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 7 och 35,

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 26 och 32,

2021/22:4169 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 8 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 10 och 26.

*Reservation 26 (M)**Reservation 27 (C)**Reservation 28 (KD)**Reservation 29 (L)**Reservation 30 (SD) – motiveringen***10. Civilsamhällets och näringslivets betydelse för integrationen**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1316 av Anders Österberg (S),

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 10 och

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 26.

*Reservation 31 (C)***11. Integrationskapacitet och utsatta områden**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 14,

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 2–4, 38, 40 och 43–45,

2021/22:3997 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkandena 43–45,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2,

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 3 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 1.

*Reservation 32 (M)**Reservation 33 (SD)**Reservation 34 (KD)**Reservation 35 (L)**Reservation 36 (MP)*

Stockholm den 24 mars 2022

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anna Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Johansson (S), Roger Haddad (L), Mats Green (M), Patrik Björck (S), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Helén Pettersson (S), Alireza Akhondi (C), Ciczie Weidby (V), Christina Tapper Östberg (SD), Johan Andersson (S), Serkan Köse (S), Ann-Christine From Utterstedt (SD), Leila Ali-Elmi (MP), Malin Danielsson (L), Ann-Sofie Lifvenhage (M) och Sofia Damm (KD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 105 motionsyrkanden om integration från allmänna motionstiden 2021/22. Motionsyrkandena rör frågor om bl.a. bosättningslagen, etableringsprogrammet och etableringsinsatserna samt om integrationskapacitet och utsatta områden.

Motionsyrkandena finns i bilagan.

Vid utskottets sammanträde den 7 december 2021 fick utskottet information från Riksrevisionen om granskningsrapporten Bosättningslagen – har reformen levt upp till intentionerna?

Vid utskottets sammanträde den 15 februari 2022 fick utskottet information från Kommissionen för jämställda livsinkomster.

Utskottets överväganden

Mål för integrationspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. mål för integrationspolitiken. Utskottet hänvisar till att nuvarande målstruktur är ändamålsenlig.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) föreslås ett nytt mål för politikområdet integrationspolitik som ska vara rättigheter, möjligheter och skyldigheter i förhållande till etablering, anpassning och egen ansträngning (yrkande 1). Motionärerna anger att med rättigheter avses inte grundläggande mänskliga eller medborgerliga rättigheter utan främst rätten till välfärdssystemen, s.k. sociala rättigheter. Motionärerna stakar också ut en ny inriktning för politikområdet som går ut på att det integrationspolitiska arbetet ska fokusera på att skapa förutsättningar för enskilda att anta majoritetsbefolkningens normer, värderingar och livsmönster i tillräcklig grad för att bli en fungerande och självförsörjande del av majoritetssamhället (yrkande 2).

Vidare förespråkas principen om frihet under ansvar som för motionärerna innebär att den som väljer att flytta till en geografiskt och kulturellt avlägsen plats ska anta majoritetsbefolkningens normer, värden och livsmönster (yrkande 4). Med hänvisning till regeringens skyldighet att redovisa de resultat som har uppnåtts i den statliga verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om efterfrågar motionärerna en övergripande resultatskrivelse om de effekter som övergången från invandrapolitik till integrationspolitik haft sedan 1998 (yrkande 15).

I partimotion 2021/22:3965 anser Johan Pehrson m.fl. (L) att integrationspolitikens övergripande mål bör kompletteras med tydliga delmål som årligen följs upp (yrkande 1). Motionärerna för fram delmålen social integration, ekonomisk integration och demokratisk integration.

Enligt Barbro Westerholm m.fl. (L) i kommittémotion 2021/22:3977 behöver hälsa bli ett delmål för svensk integrationspolitik (yrkande 2). Motionärerna anser att folkhälsoarbetet och den nationella strategin för hälsa behöver sätta särskilt ljus på grupper i samhället som oftare drabbas av ohälsa och för tidig död. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2021/22:4001 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 8.

Bakgrund

Målet för integrationspolitiken

Integrationspolitiken inrättades genom riksdagens beslut om regeringens proposition Sverige, framtiden och mångfalden (prop. 1997/98:16, bet. 1997/98:SfU6, rskr. 1997/98:68). Integrationspolitikens mål bestämdes då till att vara lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund, en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund samt en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund ska vara delaktiga i och medansvariga för.

Målet för integrationspolitiken har därefter reviderats och kompletterats vid skilda tillfällen, senast i samband med budgetpropositionen för 2009 då riksdagen godkände regeringens förslag om att målet ska vara lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund (prop. 2008/09:1 utg.omr. 13, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.

När det gäller resultatredovisningen för integrationspolitiken anger regeringen för utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering att i ett första avsnitt beskrivs den generella utvecklingen för utrikes födda inom områdena arbetsmarknad, utbildning, hälsa och boende. I denna del med koppling till det övergripande målet med integrationspolitiken används resultatindikatorer som arbetskraftsdeltagande, kunskapsresultat i grundskolan, det allmänna hälsotillståndet och trångboddhet. I ett andra avsnitt av resultatredovisningen som avser insatser för främjande av nyanländas etablering är redovisningen strukturerad efter anslagsstrukturen inom området. Denna redovisning baseras i huvudsak på återrapporteringar från myndigheter, främst länsstyrelserna, Skolverket och Migrationsverket.

Utifrån resultatredovisningen gör regeringen en bedömning av utvecklingen i förhållande till det mål som riksdagen har beslutat ska gälla för integrationspolitiken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att målet för integrationspolitiken är lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Utskottet noterar att i kommittémotion 2021/22:3704 (SD) yrkandena 1–2 och 4 har motionärerna invändningar mot det nuvarande målet för integrationspolitiken. I sin alternativa inriktning för politikområdet framhåller motionärerna begrepp som anpassning och vikten av att nyanlända antar majoritetsbefolkningens normer, värderingar och livsmönster. Utskottet anser visserligen att det är viktigt att nyanlända får information om och tar intryck

av huvuddragen i svenskt samhällsliv och vilka normer och värderingar som gäller här i fråga bl.a. jämställdhet och hedersrelaterat våld och förtyck. Om detta ska det inte råda något tvivel. Vad utskottet vänder sig emot är när motionärerna anser att nyanländas kultur- och människosyn med stöd i den hittillsvarande integrationspolitiken medför ett hot mot den nationella gemenskapen. Utskottet står fast vid att målet ska vara lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Motionsyrkandena bör därför avslås.

I ovannämnda motion yrkande 15 efterfrågas även en övergripande resultat-skrivelse om effekterna av övergången från invandrarpolitik till integrations-politik. Utskottet noterar att enligt budgetlagen ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. Utskottet konstaterar att i budgetpropositionen för utgiftsområde 13 redovisas bl.a. den generella utvecklingen för utrikes födda inom områdena arbetsmarknad, utbildning, hälsa och boende. Utskottet anser att den återkommande resultatredovisning som regeringen lämnar i budgetpropositionen när det gäller integrationspolitiken är fullt tillräcklig. Utskottet anser därmed att det inte finns skäl att ta initiativ med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

Utskottet noterar att i partimotion 2021/22:3965 (L) yrkande 1 framförs förslag om att integrationspolitikens övergripande mål bör kompletteras med tydliga delmål som årligen följs upp. I kommittémotion 2021/22:3977 (L) yrkande 8 anser motionärerna att hälsa bör bli ett delmål för svensk integrationspolitik. Utskottet har inte svårt att sympatisera med den grundläggande ambition som kommer till uttryck i dessa motioner. På vissa områden är delmål motiverade genom att de preciserar det övergripande målet och dessutom ger en tydlig struktur för regeringens resultatredovisning. Utskottet är dock inte berett att i nuläget ta initiativ till förändringar i målstrukturen för integrationsområdet som får anses vara ändamålsenlig, varför yrkandena bör avslås.

Bosättningslagen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bosättningslagen. Utskottet hänvisar bl.a. till det nuvarande regelverkets utformning och pågående arbete.

Jämför reservation 3 (M), 4 (SD), 5 (C), 6 (V), 7 (KD) och 8 (MP).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4033 föreslår Ulf Kristersson m.fl. (M) att bosättningslagen ses över när det gäller de faktorer som styr fördelningen av

nyanlända invandrare kommunerna emellan. Förutom redan angivna faktorer anser motionärerna att kommunernas bostadssituation bör vägas in i bedömningen (yrkande 25). Vidare anser motionärerna att det bör införas en nationell modell för tidsbegränsat etableringsboende som innebär att nyanlända som omfattas av bosättningslagen erbjuds bostad av kommunen i maximalt två år (yrkande 26). Ett motsvarande förslag finns i motion 2021/22:613 av Josefin Malmqvist (M).

I kommittémotion 2021/22:2587 av Roger Hedlund m.fl. (SD) har motionärerna invändningar mot den tvingande lagstiftningen när det gäller mottagandet av nyanlända invandrare. Motionärerna anser att det är kommunernas förmåga att ta emot asylsökande som ska vara avgörande, och därför bör bosättningslagen avskaffas (yrkande 9).

Alireza Akhondi m.fl. (C) anser i kommittémotion 2021/22:3223 att det förvisso är upp till varje kommun att tolka bosättningslagen och om en nyanländ invandrare ska ha rätt till boende efter etableringstiden. Däremot har kommunen enligt motionärerna fortsatt försörjningsansvar för den nyanlända även efter två år. Mot denna bakgrund föreslås det en uppföljning av bosättningslagens syfte om att alla kommuner ska ta ett långsiktigt delat ansvar (yrkande 5).

I partimotion 2021/22:919 anser Nooshi Dadgostar m.fl. (V) att det bör införas sanktioner för de kommuner som inte tar emot nyanlända invandrare enligt bestämmelserna i bosättningslagen (yrkande 11). Motionärerna anser också att regeringen ska återkomma med förslag som förtydligar att kommunernas ansvar för nyanländas boende sträcker sig längre än två år (yrkande 12). Vidare behöver bosättningslagen enligt motionärerna ändras med syftet att göra den mer flexibel så att de kommuner som önskar kan få ta emot ett större antal nyanlända. I detta ligger också att inkludera de som bott i eget boende under asyltiden när anvisningstalen för varje kommun bestäms (yrkande 14). I motionen framhålls också att tillgången till rimliga bostäder med rimliga hyror varierar kraftigt mellan olika delar av landet. Det bör därför i samråd med landets kommuner tas fram en strategi för att säkerställa ett långsiktigt boende för asylsökande och nyanlända (yrkande 13).

I motion 2021/22:968 anför Denis Begic (S) att mot bakgrund av de olika tolkningar som kommunerna gör när det gäller ansvaret för nyanlända invandrades bosättning bör bosättningslagen ses över (yrkande 1).

I motion 2021/22:1510 av Borian Åberg (M) föreslås att bosättningslagen avskaffas, bl.a. på grund av de problem som orsakas av att tillgången på bostäder inte tas med i beräkningen av de s.k. kommunalen.

I motion 2021/22:488 anser Michael Anefur och Magnus Jacobsson (båda KD) att en kommunplacering som varar under en längre tid skulle skapa förutsättningar för en bättre etablering. Motionärerna föreslår därför att det utreds vilka förutsättningar som finns för ett femårigt mottagandeavtal mellan kommunen och staten (yrkande 2).

I motion 2021/22:4068 anser Karolina Skog (MP) att det finns skäl att förtydliga bosättningslagen eftersom vissa kommuner enligt motionären flyr sitt ansvar (yrkande 2).

Bakgrund

Bosättningslagen

Enligt 5 § i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (bosättningslagen) är en kommun skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Av 7 § framgår att vid fördelningen av anvisningar mellan kommuner ska hänsyn tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt till omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen.

Av 8 § framgår att regeringen får meddela föreskrifter om bl.a. fastställande av antalet nyanlända som ska anvisas under ett visst år, förfarandet för fördelningen av anvisningar mellan kommuner samt vilka kriterier, utöver ovannämnda, som får beaktas vid fördelningen av anvisningar.

Syftet med lagen är enligt förarbetena att alla kommuner ska vara med och ta ansvar för mottagandet av nyanlända för att förbättra de nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet (prop. 2015/16:54, s. 1).

När det gäller typen av boende anförde regeringen följande:

Intentionen är att kommunerna i så stor utsträckning som möjligt bör erbjuda de nyanlända som omfattas av anvisningar permanenta bostäder. Det kan dock inte uteslutas att kommuner kommer att bli tvungna att erbjuda tillfälliga bostäder för att kunna fullgöra sin skyldighet. För att inte begränsa den flexibilitet som är nödvändig för att kommunerna vid behov ska kunna erbjuda boenden av mer tillfällig karaktär bedömer regeringen att det inte är lämpligt att i lagen reglera vilken typ av boende som avses (prop. 2015/16:54 s. 18).

När det gäller sanktioner gjorde regeringen bedömningen att kommunerna kommer att vara med och ta ansvar för flyktningmottagandet även om det inte finns sanktioner kopplade till den föreslagna lagen. Regeringen betonade emellertid att om det visar sig att lagen inte får avsedd effekt bör sanktioner övervägas (prop. 2015/16:54, s. 25).

Fördelning av anvisningar till kommuner

Av 2 § förordningen (2016:40) om fördelning av anvisningar till kommuner framgår att regeringen fastställer hur många nyanlända som ska omfattas av anvisning till kommuner och fördelningen av nyanlända på länsnivå. Beslut om länstalen baseras på behovet av kommunplatser samt de kriterier som anges i 7 § bosättningslagen enligt ovan. Arbetet med länstalen görs i samråd mellan Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, länsstyrelserna och Sveriges Kommuner och Regioner.

I förordningen (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning finns bestämmelser om bl.a. länstal och kommunal. Av 4, 5 och 7 §§ framgår att länsstyrelsen på grundval av länstalen beslutar om fördelningen mellan kommunerna i länet under ett visst kalenderår. Läns- och kommunal får revideras under innevarande kalenderår. Av 6 § framgår att när kommunalen beslutas får kommunernas förutsättningar att tillhandahålla bostäder beaktas utöver de kriterier som anges i 7 § bosättningslagen enligt ovan.

Domstolsavgörande om kommunernas ansvar enligt bosättningslagen

Kammarrätten i Stockholm prövade i mars 2018 lagligheten i Lidingö stads beslut att säga upp bostadskontrakt för nyanlända i samband med etableringstidens utgång. Kammarrätten anser att kommunstyrelsens beslut inte strider mot bosättningslagen (mål nr 4155-18). Av domen framgår bl.a. att kammarrätten anser att vad som avses med att ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen inte framgår av bosättningslagen. Det framgår inte heller i vilken utsträckning anvisade kommuner är skyldiga att tillhandahålla de nyanlända bostäder eller hur bosättningen ska ordnas. Med hänsyn till hur lagen är utformad och det som anges i förarbetena anser kammarrätten att bosättningslagen inte ställer upp något hinder mot att en kommun erbjuder boenden som endast är tillfälliga till nyanlända som anvisas.

Kammarrättens dom överklagades till Högsta förvaltningsdomstolen som dock inte meddelade prövningstillstånd, vilket innebär att kammarrättens avgörande gäller.

Riksrevisionens granskning av bosättningslagen

Riksrevisionen har nyligen granskat om reformen av anvisningssystemet för vissa nyanländas bosättning har levt upp till intentionerna om ett snabbare och jämnare fördelat mottagande mellan kommuner och om en bättre etablering av nyanlända på arbetsmarknaden (RiR 2021:29). Granskningen visar bl.a. att mottagandet av nyanlända i kommuner efter anvisning har blivit snabbare efter bosättningslagens införande. Vidare gör Riksrevisionen bedömningen att Migrationsverkets arbete med att ta fram förslag på antalet nyanlända som ska omfattas av anvisning och fördelningen mellan län (länstal) fungerar väl och främjar ett jämnare mottagande mellan kommuner.

I vissa avseenden anser Riksrevisionen att det finns skäl att komma med rekommendationer, dvs. det finns här utrymme för förbättringar eller anledning av att se över gällande bestämmelser. Det gäller Migrationsverkets arbete med att samla in nyanländas yrkes- och utbildningsbakgrund. Det gäller också möjligheten att ta hänsyn till barnets bästa. Riksrevisionen påpekar att Migrationsverket, trots att det bedöms vara till barnets bästa, i vissa fall inte kan anvisa nyanlända som omfattas av bosättningslagen till kommuner som de har anknytning till.

Regeringen avser att överlämna en skrivelse till riksdagen i april 2022 med en redovisning av vilka åtgärder regeringen vidtagit eller avser att vidta med anledning av iakttagelserna i rapporten.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bosättningslagen behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 8 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. att det befintliga regelverket är väl avvägt. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

En självklar utgångspunkt är att alla kommuner ska vara med och ta ansvar för mottagandet av nyanlända och för att förbättra de nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet. I motion 2021/22:613 (M), partimotion 2021/22:919 (V) yrkandena 11, 12 och 14, motion 2021/22:968 (S) yrkande 1, kommittémotion 2021/22:3223 (C) yrkande 5, partimotion 2021/22:4033 (M) yrkandena 25 och 26 och motion 2021/22:4068 (MP) yrkande 2 finns förslag som gäller behovet av en översyn av bosättningslagen, om än i olika riktning.

När det gäller tolkningen av kommunernas ansvar enligt bosättningslagen noterar utskottet att regeringen i förarbetena till bosättningslagen uttalar att intentionen är att kommunerna i så stor utsträckning som möjligt bör erbjuda de nyanlända som omfattas av anvisningar permanenta bostäder. Det kan dock inte uteslutas, anser regeringen, att kommuner kommer att bli tvungna att erbjuda tillfälliga bostäder för att kunna fullgöra sin skyldighet. För att inte begränsa den flexibilitet som är nödvändig för att kommunerna vid behov ska kunna erbjuda boenden av mer tillfällig karaktär bedömer regeringen att det inte är lämpligt att i lagen reglera vilken typ av boende som avses.

Utskottet noterar vidare att Kammarrätten i Stockholm i avgörandet den 26 mars 2018 anser att bosättningslagen inte ställer upp något hinder mot att en kommun erbjuder boenden som endast är tillfälliga till nyanlända som anvisas.

Utskottet kan visserligen konstatera att otydligheten i bosättningslagen innebär att landets kommuner kan göra olika tolkningar av lagen, vilket i sin tur kan leda till att det lokala mottagandet av nyanlända runt om i landet inte är enhetligt. Utskottet sätter dock sin tillit till att regeringen följer utvecklingen noga och att regeringen om det anses vara motiverat tar initiativ till en översyn av bosättningslagen. Det gäller även frågan om det i bosättningslagen bör införas sanktioner, om de faktorer som enligt bosättningslagen styr fördelningen av nyanlända invandrare mellan kommunerna emellan bör kompletteras och om bosättningslagen bör göras mer flexibel. När det gäller bostadssituationen som en faktor vid fördelningen mellan kommunerna som tas upp i partimotion 2021/22:4033 (M) yrkande 25 noterar utskottet dessutom

att det av förordningen som styr de s.k. kommundalen framgår att kommunernas förutsättningar att tillhandahålla bostäder får beaktas utöver de kriterier som anges i bosättningslagen.

I motionerna 2021/22:1510 (M) och 2021/22:2587 (SD) yrkande 9 föreslås att bosättningslagen ska avskaffas. Utskottet noterar att liknande förslag behandlades av utskottet under föregående riksmöte (bet. 2020/21:AU9 s. 9). Utskottet står fast vid sin tidigare uppfattning och vill återigen lyfta fram att bosättningslagen har bidragit till ett bättre fungerande mottagande och att inriktningen bör vara att vidta åtgärder för att få lagen att fungera väl i tillämpningen, inte att avskaffa den.

När det gäller partimotion 2021/22:919 (V) yrkande 13 om en strategi för långsiktigt boende för asylsökande och nyanlända och kommittémotion 2021/22:488 (KD) yrkande 2 om ett femårigt mottagandeavtal uppfattar utskottet det som att dessa förslag till en del rör ansvarsförhållandet mellan staten och kommunerna i fråga mottagandet av nyanlända. Det innebär att även dessa frågor i sin förlängning är kopplade till bosättningslagen och ett eventuellt behov att se över lagen.

Utskottet noterar i sammanhanget Riksrevisionens aktuella granskning av det reformerade anvisningssystemet. Utskottet har med intresse tagit del av denna granskning och ser fram emot att under våren bereda regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport. Utskottet återkommer således inom kort till frågor om bosättningslagen.

Utskottet anser med det ovan anförda att det inte finns skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkandena i detta avsnitt, som därmed bör avslås.

Ersättningen till kommunerna för mottagande av nyanlända

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att bl.a. se över kommunersättningarna för mottagande av nyanlända. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 9 (C) och 10 (V).

Motionerna

Alireza Akhondi m.fl. (C) anser i kommittémotion 2021/22:3223 att det ska utredas hur rutinerna för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna för asylmottagande kan förbättras (yrkande 1).

I partimotion 2021/22:919 anser Nooshi Dadgostar m.fl. (V) att det bör göras en översyn av de statliga systemen för ersättning till kommuner för mottagande av nyanlända invandrare (yrkande 5). De nu gällande

bestämmelserna består enligt motionärerna av många olika typer av ersättningar som är komplicerade och administrativt krångliga.

Vidare föreslås att regeringen, efter samråd med landets kommuner, återkommer med förslag om att förlänga etableringsrelaterade ersättningar som staten betalar till landets kommuner utifrån den verkliga kostnad kommunerna har för etablering (yrkande 10).

Slutligen anser motionärerna att tiden mellan uppehållstillstånd och folkbokföring i kommun bör kortas ned (yrkande 3). Den väntetid som uppstår leder till behov av försörjningsstöd och att etableringen försenas.

Bakgrund

Statlig ersättning till kommunerna för mottagandet av nyanlända

Förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar innehåller bestämmelser om statlig ersättning till kommuner, regioner och kommunalförbund för mottagande av och insatser för vissa utlänningar. En del av de statliga ersättningarna betalas ut utan ansökan och en del behöver kommuner ansöka om. Av 10 § framgår att en schablonersättning betalas för t.ex. mottagande och praktisk hjälp i samband med bosättning, kommunal vuxenutbildning som särskilt anpassats för utlänningar inom ramen för s.k. etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och samhällsorientering. Vidare framgår det av 15 § att den kommun som först tar emot nyanlända personer kan få ersättning för initiala kostnader för ekonomiskt bistånd som kan uppstå innan den första etableringsersättningen har beviljats. Ersättning som betalas ut i efterhand och efter ansökan är t.ex. enligt 22–23 §§ ersättning för kostnader för stöd och hjälp i boendet.

Systemet för ersättning till kommuner och landsting för mottagandet regleras även i förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl., förordningen (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande och förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktningmottagande m.m. (gäller ersättning för nyanlända som tagits emot i en kommun före den 1 december 2010).

Statlig ersättning till asylsökande och nyanlända

Asylsökande får försörjning genom dagersättning som regleras i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Ersättningen betalas ut i förskott av Migrationsverket.

Efter beviljat uppehållstillstånd kan en nyanländ invandrare enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare få etableringsersättning och under vissa förutsättningar etableringstillägg och bostadsersättning. Ersättningen betalas ut i efterskott av Försäkringskassan. Den nyanlände riskerar därmed att hamna i en period, ett s.k. glapp, där hon

eller han saknar inkomster för sin försörjning och behöver söka försörjningsstöd hos kommunen.

Kommunernas kostnader för det s.k. glappet

För att undersöka kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd före, under och efter etableringsuppdraget (senare etableringsprogrammet) har Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) låtit Statistiska centralbyrån göra en samkörning av register med uppgifter om ekonomiskt bistånd och uppgifter om deltagare i etableringsuppdraget/etableringsprogrammet. I en promemoria där resultatet redovisas talar SKR dels om ett försörjningsglapp till följd av att ersättningen till asylsökande betalas i förskott och etableringsersättningen i efterskott, dels om ett s.k. utökad glapp till följd av ledtider hos olika myndigheter för att etableringsinsatser ska kunna påbörjas och ersättning betala ut. När det gäller ekonomiskt bistånd utbetalat per person före etableringsprogrammet visar redovisningen att det har ökat från ca 6 600 kronor 2012 till 37 600 kronor 2019 (räknat i 2019 års prisnivå). Enligt SKR är det rimligt att dra slutsatsen att utbetalningarna innan första utbetalningen av etableringsersättningen (glappet och det utökade glappet) ökar över tid, och har ökat kraftigt de senaste åren (SKR, pm dnr 17/02648).

Mottagandeutredningen

Den s.k. Mottagandeutredningen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att skapa ett sammanhållet system för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända. När det gäller den statliga ersättningen till kommuner och landsting var uppdraget att lämna förslag med syftet att effektivisera och förenkla systemet (dir. 2015:107). Uppdraget redovisades i betänkandet Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande (SOU 2018:22). En grundläggande princip för ersättnings-systemet bör enligt utredningen vara att kommuner och landsting som tar emot många asylsökande eller nyanlända invandrare inte ska få sämre förutsättningar att klara av välfärdsuppdraget än kommuner och landsting som tar emot få asylsökande eller nyanlända invandrare. Utredningen förespråkar att staten även fortsättningsvis ska ha ansvaret för finansieringen av mottagandet av asylsökande. Ersättningssystemet ska därför ge kommunsektorn ekonomisk ersättning för de insatser som de är skyldiga att utföra. Varje enskild ersättning kommer inte att kunna ge ersättning för varje enskild kommuns faktiska kostnad för en insats, men systemet som helhet ska över tid i genomsnitt ersätta kommunsektorns faktiska kostnader.

Utredningens förslag i dessa delar har inriktningen att kommunerna ska ersättas för sina uppgifter genom schablonersättningar för boende för asylsökande, tidiga insatser för asylsökande och insatser för barn i ankomstcenter. Ersättningen för asylsökande barn i förskola och skola ska betalas ut utan ansökan. Staten ska ersätta kommunerna för initiala kostnader

för mottagande av nyanlända invandrare, inklusive försörjningsstöd de två första åren, genom en schablonersättning.

Riksrevisionens granskning av kommunersättningar för migration och integration

Riksrevisionen har granskat om kommuner ges rimliga ekonomiska och planeringsmässiga förutsättningar för mottagandet av asylsökande och nyanlända samt om ersättningssystemet kan förenklas eller effektiviseras (RiR 2017:10). Granskningen visar bl.a. att varken regeringen eller riksdagen har angett några tydliga mål för vad enskilda ersättningar eller ersättningssystemet sammantaget ska uppnå. Inte heller finns det någon entydig princip för hur kostnaderna för mottagandet ska fördelas mellan staten och kommunerna. Granskningen visar också att regeringens underlag endast ger en fragmentarisk bild av kommunernas faktiska kostnader för de insatser som ersättningarna avser. Därmed saknas kunskap om hur kostnaderna för mottagandet fördelas mellan staten och kommunerna. Riksrevisionens samlade slutsats är att ersättningssystemet framstår som omotiverat detaljerat och att avvägningen mellan träffsäkerhet och enkelhet därför bör ses över.

I skrivelse 2017/18:33 redovisar regeringen sin bedömning och sina åtgärder med anledning av Riksrevisionens rekommendationer. Regeringen delar Riksrevisionens övergripande bedömning att kommunersättningarna för migration och integration är för detaljerade och administrativt betungande och att de i ännu högre utsträckning än i dag borde schabloniseras och förenklas. Regeringen anför att den sedan tidigare vidtagit åtgärder i den riktning som Riksrevisionen rekommenderar när det gäller att se över träffsäkerheten och enkelheten i ersättningssystemet samt att använda schablonersättningar i så hög utsträckning som möjligt. I november 2015 beslutade regeringen att tillsätta Mottagandeutredningen (2015:02) med uppdraget att bl.a. utreda och lämna förslag om hur den statliga ersättningen till kommuner och landsting bör utformas i syfte att effektivisera och förenkla systemet.

Budgetpropositionen för 2022

I budgetpropositionen för 2022 föreslår regeringen en förlängning av det tillfälliga statsbidraget till kommuner som har tagit emot många nyanlända i relation till antalet invånare (anslaget 1:2 Kommunersättningar vid flyktmottagande). Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2021/22:1 utg.omr. 13, bet. 2021/22:AU1, rskr. 2021/22:106).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om ersättningar till kommuner för mottagandet av nyanlända behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 8 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a.

pågående beredningsprocesser och till att det befintliga regelverket är väl avvägt. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att i partimotion 2021/22:919 (V) yrkande 3 lyfts det förhållande att en nyanländ innan det blir möjligt att få etableringsersättning kan hamna i en period där hon eller han saknar inkomster för sin försörjning och behöver söka försörjningsstöd hos kommunen. Utskottet konstaterar att dagersättningen till asylsökande betalas ut i förskott medan ersättningen till nyanlända betalas ut i efterskott. För utskottet framstår det möjligen som en icke önskvärd situation att nyanlända behöver söka kompletterande försörjningsstöd, men utskottet måste samtidigt konstatera att ersättningsystemens utformning tillsammans med de allmänna kraven på myndigheternas handläggning kan resultera i långa ledtider. Det är dock viktigt att notera att enligt gällande bestämmelser kan den kommun som först tar emot nyanlända få ersättning för initiala kostnader för ekonomiskt bistånd som kan uppstå innan den första etableringsersättningen beviljats. Utskottet kan alltså konstatera att kommunerna åtminstone delvis blir kompenserade för det s.k. glapp som kan uppstå mellan ersättningsystemen. Utskottet sätter sin tillit till att regeringen följer utvecklingen och om det är motiverat tar initiativ till en översyn av regelverket och det glapp som kan uppstå mellan ersättningsformer när asylsökande får uppehållstillstånd. Utskottet anser därmed att det inte finns skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkandet, som därför bör avslås.

Utskottet noterar att det i även i partimotion 2021/22:919 (V) yrkandena 5 och 10 och i kommittémotion 2021/22:3223 (C) yrkande 1 finns förslag som på olika sätt rör fördelningen av kostnader mellan staten och kommunsektorn för åtaganden när det gäller såväl asylsökande som nyanlända. Utskottet har förståelse för ambitionen att förenkla systemen för ersättningar till kommunerna, liksom att förbättra rutiner för utbetalning och uppföljning av ersättning till kommunerna. Utskottet noterar att Riksrevisionen 2017 genomförde en granskning av det statliga systemet för ersättning till kommuner inom migrations- och integrationsområdet. Utskottet noterar att regeringen i sin skrivelse med anledning av granskningen delar Riksrevisionens övergripande bedömning att kommunersättningarna för migration och integration är för detaljerade och administrativt betungande och att de i ännu högre utsträckning än i dag borde schabloniseras och förenklas.

Utskottet noterar också att regeringen redan innan Riksrevisionens granskning hade tillsatt den s.k. Mottagandeutredningen med uppdraget att bl.a. utreda och lämna förslag om hur den statliga ersättningen till kommuner och landsting bör utformas i syfte att effektivisera och förenkla systemet. Utskottet noterar att utredningens förslag utgår från att kommunsektorn ska få ekonomisk ersättning för de insatser som de är skyldiga att utföra. Varje enskild ersättning kommer inte att kunna ge ersättning för varje enskild

kommuns faktiska kostnad för en insats, men systemet som helhet ska över tid i genomsnitt ersätta kommunsektorns faktiska kostnader. Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds i Regeringskansliet. Utskottet anser att det pågående beredningsarbetet bör avvaktas och utgår vidare från att regeringen vid behov vidtar relevanta åtgärder. Utskottet noterar avslutningsvis att regeringen i budgetpropositionen för 2022 föreslår en förlängning av det tillfälliga statsbidraget till kommuner som har tagit emot många nyanlända i relation till antalet invånare.

Utskottet anser därmed att det inte heller när det gäller förslagen om de statliga ersättningarna till kommunerna finns skäl att ta något initiativ, varför motionsyrkandena bör avslås.

Ansvar för etableringen av nyanlända

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ansvaret för etableringen av nyanlända. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 11 (M) och 12 (V).

Motionerna

I motion 2021/22:3325 anser Mats Green att Arbetsförmedlingens arbete med nyanlända invandras etablering inte är tillfredsställande. Därför bör de kommuner som så vill kunna ta över ansvaret för integrationen och etableringen av nyanlända invandrare (yrkande 6).

I partimotion 2021/22:919 anser Nooshi Dadgostar m.fl. (V) att kommunerna bör få möjlighet att ta ett samordnande ansvar för etableringsinsatserna (yrkande 1). Motionärerna menar att Arbetsförmedlingen bör fokusera på sitt kärnuppdrag och inte belastas med andra uppgifter som kommunerna är bättre lämpade att utföra.

Bakgrund

Etableringsreformen 2010

I slutet av 2010 reformerades mottagandet av nyanlända invandrare genom införandet av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, vanligen kallad etableringslagen (prop. 2009/10:60, bet. 2009/10:AU7, rskr. 2009/10:208). Reformen innebar att staten tog över det samordnande ansvaret från kommunerna för introduktionen av flyktingar och andra skyddsbehövande samt deras anhöriga. Genom reformen tog staten också över ansvaret för de nyanländas försörjning under introduktionstiden. Det grundläggande syftet med reformen var att åstadkomma en snabbare etablering på arbetsmarknaden för nyanlända invandrare, genom att sätta

arbete i centrum för insatserna och genom att ge Arbetsförmedlingen ansvaret för samordningen av insatserna för målgruppen.

När det gäller kommunerna gjorde regeringen bedömningen att de även fortsättningsvis bör ha en central roll i fråga om nyanländas etablering bl.a. genom bostadsförsörjning, svenskundervisning för invandrare och ansvaret för att erbjuda samhällsorientering (prop. 2009/10:60, s. 51 f.).

Ett nytt regelverk för vissa nyanländas etablering 2018

Den 1 januari 2018 infördes ett nytt regelverk för vissa nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Enligt regeringens förslag ersattes etableringslagen med en ny lag som i huvudsak reglerar det statliga ansvaret för etableringsinsatser. Av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare framgår att Arbetsförmedlingen har ansvar för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som syftar till att underlätta och påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet. Arbetsförmedlingen ska samordna etableringsinsatserna och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter (prop. 2016/17:175, bet. 2016/17:AU15, rskr. 2016/17:340).

Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten 2022

I februari 2022 beslutade regeringen om en lagrådsremiss med förslag till vissa lagändringar för att skapa bättre förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. I sin bedömning av behovet av lagändringar framhåller regeringen bl.a. att inriktningen är att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska reformeras och att arbetsmarknadspolitiska insatser i större utsträckning än i dag ska utföras av leverantörer på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen ska fortsätta att ha myndighetsansvar och ansvar för att det finns en välfungerande arbetsmarknadspolitisk verksamhet i hela landet och en bredd av insatser.

Regeringen framhåller vidare att kommunerna har en central betydelse för arbetsmarknadspolitiken och bedriver insatser och verksamheter som på olika sätt underlättar arbetssökandes inträde på arbetsmarknaden, bl.a. inom socialtjänst och vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå. Kommuner får även, efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen, anordna aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det bör enligt regeringen inte finnas osäkerhet om huruvida en sådan överenskommelse får innefatta ersättning till kommunen. I lagrådsremissen lämnas förslag som syftar till att tydliggöra detta.

Enligt regeringens propositionsförteckning för våren 2022 avser regeringen att överlämna en proposition till riksdagen senast den 14 april 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om ansvaret för etableringsinsatserna behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 22 f.). Motionsyrkandet avstyrktes med hänvisning till tidigare ställningstaganden och pågående reformarbete inom Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsuppdrag. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att motionärerna i detta avsnitt är inriktade på att öppna upp för kommunerna att ta ett större ansvar för etableringen av nyanlända. Utskottet vill inledningsvis påminna om att 2010 års etableringsreform innebar att staten tog över det samordnande ansvaret från kommunerna för introduktionen av flyktingar och andra skyddsbehövande samt deras anhöriga. Genom att sätta arbete i centrum för insatserna och genom att ge Arbetsförmedlingen ansvaret för samordningen av insatserna för målgruppen ville regeringen och riksdagen åstadkomma en snabbare etablering på arbetsmarknaden.

Utskottet har ingen annan uppfattning än att det är en lämplig ordning att staten genom Arbetsförmedlingen ansvarar för etableringsinsatserna. Utskottet noterar samtidigt att regeringen i förarbetena till 2010 års reform betonade kommunernas centrala roll i fråga om nyanländas etablering. Utskottet utgår från att samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna även fortsättningsvis kommer att ha stor betydelse, inte minst när det gäller etableringsinsatserna. Utskottet noterar att regeringen i ovan nämnda lagrådsremiss om bättre förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten konstaterar att kommuner efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen får anordna aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Utskottet noterar också att regeringen föreslår att det ska tydliggöras att en sådan överenskommelse får innefatta ersättning till kommunen. Utskottet återkommer inom kort till dessa frågor i samband med beredningen av den kommande propositionen.

Med det anförda anser utskottet att samtliga motionsyrkanden bör avslås.

Etableringsprogrammet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om etableringsprogrammet. Utskottet hänvisar bl.a. till att nuvarande ordning är ändamålsenlig. Jämför reservation 13 (KD) och 14 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4212 anser Sofia Damm m.fl. (KD) att det bör införas en möjlighet till ett flexibelt etableringsprogram på ett till fem år, t.ex. för dem som behöver fortsätta sin utbildning för att bli anställningsbar (yrkande 7). Detta förslag finns även i kommittémotion 2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD yrkande 17 och i motion 2021/22:2792 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2. De första två åren av ett sådant flexibelt etableringsprogram bör vara obligatoriska, eftersom den första delen av programmet som består av svenskundervisning, samhällsorientering och arbetsmarknadsförberedande utbildning är av särskild vikt för en introduktion till Sverige (yrkande 8). Vidare föreslås att alla arbetskrafts- och anhöriginvandrare från länder utanför EU/EES som väljer att stanna permanent ska erbjudas plats i etableringsprogrammet (yrkande 12). Detta förslag finns även i kommittémotion 2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 18

Vidare i motion 2021/22:4212 beskriver motionärerna det som att många nyanlända invandrare under etableringstiden ofta flyttar mellan olika kommuner, vilket riskerar att svenskundervisning och samhällsorientering inte kommer igång under den första delen av etableringstiden. Motionärerna föreslår därför att det ska införas en bosättningsplikt under de två första åren av det etableringsprogram som föreslås ovan (yrkande 13). Detta förslag finns även i kommittémotion 2021/22:4214 av Hans Eklin m.fl. (KD) yrkande 10.

I motion 2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) anser motionären att etableringen i större utsträckning bör individualiseras och att det statliga ansvaret för etablering bör stärkas (yrkande 1).

Bakgrund

Regelverket

Lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2017:584) gäller enligt 1 § för nyanlända invandrare mellan 20 och 65 år som har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring om det har beviljats enligt vissa uppräknade bestämmelser om uppehållstillstånd för bl.a. flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Lagen gäller även den som fått uppehållstillstånd på grund av anknytning till någon som fått uppehållstillstånd enligt någon av de uppräknade bestämmelserna.

Av 4 § framgår att Arbetsförmedlingen har ansvar för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som syftar till att underlätta och påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet.

I förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare finns bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringsprogrammet).

Av 5 § framgår att Arbetsförmedlingen får göra en anvisning till etableringsprogrammet för en person som omfattas av lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Anvisning till programmet kan dock inte göras för den som har ett förvärvsarbete på heltid, studerar i gymnasieskola, vårdar barn med föräldrapenning, får hel sjukpenning eller vistas i anläggningsboende hos Migrationsverket. En anvisning till etableringsprogrammet innebär att den nyanlände erbjuds att ta del av programmet.

Av 7–10 §§ framgår att en anvisning som huvudregel ska avse verksamhet på heltid. Under vissa förutsättningar får anvisningen avse verksamhet på deltid.

Av 15 § framgår att utöver deltagande i kartläggning och medverkan till upprättande av en individuell handlingsplan får insatserna i etableringsprogrammet omfatta motsvarande 24 månader på heltid. Den nyanlände får ta del av insatser längst t.o.m. 36 månader från det att han eller hon första gången folkbokfördes i en kommun.

Enligt 23 § kan den som deltar i etableringsprogrammet få ersättning enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Deltagaren kan enligt samma förordning få en varning eller stängas av från rätten till ersättning ett visst antal dagar om han eller hon missköter sitt arbetssökande, förlänger tiden i arbetslöshet eller orsakar sin arbetslöshet.

Aviserad utredning

Integrations- och migrationsminister Anders Ygeman uppgav för TT Nyhetsbyrån den 17 februari 2022 att regeringen har för avsikt att inom kort tillsätta en utredning som ska se över regelverket för etableringsprogrammet för nyanlända. Utredningen ska bl.a. se över om fler grupper än i dag ska få delta i etableringsprogrammet, hur länge nyanlända ska erbjudas etableringsinsatser samt om etableringstillägget ska individualiseras.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om etableringsprogrammet behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 12 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. att det befintliga regelverket är väl avvägt. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det förändrade etableringsuppdrag som gällt sedan den 1 januari 2018 har inneburit att regelverket som styr insatserna för nyanlända har fått större likheter med det regelverk som gäller för övriga arbetssökande. Nyanlända ska anvisas till ett arbetsmarknadspolitiskt program, ett etableringsprogram, och inom ramen för detta program ska en individuell handlingsplan upprättas. I detta ligger också att för nyanlända liksom för övriga arbetssökande gäller ett proportionerligt åtgärdssystem, vilket innebär att ersättningen villkoras av ett aktivt deltagande i insatserna.

Motionärerna i detta avsnitt tar upp olika frågor kopplade till etableringsprogrammet, och utskottet kan konstatera att liknande förslag har behandlats under innevarande mandatperiod.

När det gäller kommittémotionerna 2021/22:4212 (KD) yrkande 13 och 2021/22:4214 (KD) yrkande 10 noterar utskottet att motionärerna föreslår en bosättningsplikt under etableringsprogrammet för att på så sätt uppnå ett bättre deltagande i etableringsinsatserna. I kommittémotion 2021/22:4212 (KD) yrkande 8 föreslås att deltagandet i etableringsprogrammet ska vara obligatoriskt. Utskottet har inte ändrat uppfattning när det gäller dessa frågor utan anser att nuvarande ordning är ändamålsenlig och att införandet av ett proportionerligt åtgärdssystem inom etableringsprogrammet bidrar till en hög aktivitetsgrad i linje med vad motionärerna efterfrågar.

När det gäller etableringsprogrammets målgrupp och längd, som tas upp i kommittémotionerna 2021/22:4212 (KD) yrkandena 7 och 12 och 2021/22:4198 (KD) yrkandena 17 och 18 och motion 2021/22:2792 (KD) yrkande 2, delar utskottet till en del motionärernas bedömningar. Utskottet konstaterar att programmets ramtid på 36 månader från folkbokföring medför att en sen start eller ett avbrott under etableringen kan begränsa tiden med insatser. För bl.a. nyanlända kvinnor med barn som är för små för att gå i förskola innebär detta i praktiken en begränsning av möjligheten att få del av insatser på heltid under 24 månader. Utskottet välkomnar därför att regeringen nyligen aviserat att en utredning ska se över bl.a. hur länge nyanlända ska erbjudas etableringsinsatser inom etableringsprogrammet. När det gäller målgruppen gör utskottet bedömningen att ett etableringsprogram kan ha positiva effekter också för andra grupper av nyanlända invandrare som har likartade behov. Det är därför positivt, anser utskottet, att regeringen även när det gäller denna fråga har aviserat en översyn. Utskottet väntar med intresse på att ta del av direktiven till denna utredning, och är tills vidare därför inte berett att ta initiativ med anledning av förslagen om vare sig längden på eller målgruppen för etableringsprogrammet. Yrkandena bör därför avslås.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl för några initiativ av det slag som efterfrågas i ovanstående motioner som får anses delvis tillgodosedda. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Etableringsinsatserna m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. etableringsinsatserna. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 15 (M), 16 (SD), 17 (KD) och 18 (L).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) föreslås det en utbildningsplikt för nyanlända invandare som lever på bidrag och som saknar tillräcklig utbildning motsvarande det som efterfrågas på arbetsmarknaden (yrkande 43).

I motion 2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) framhålls att det svenska språket är nyckeln till det svenska samhället – till arbete, social rörlighet och förståelse för våra institutioner (yrkande 11). Motionärerna vill införa tydliga krav på att invandrare ska lära sig grundläggande svenska så att fler kan komma in på arbetsmarknaden snabbare än i dag. Motionärerna framhåller att det alltid måste löna sig mer att jobba än att leva på bidrag och att arbetslinjen ska gälla lika för alla (yrkande 4). När det gäller utbildningsplikten inom ramen för etableringsprogrammet anser motionärerna att resultatet är blygsamt och föreslår därför att innehållet i utbildningsplikten förtydligas (yrkande 5).

Ludvig Aspling m.fl. (SD) vill i kommittémotion 2021/22:3704 avskaffa de arbetsmarknadspolitiska stöd som är särskilt riktade till nyanlända och andra invandrare, i första hand subventionerade anställningar (yrkande 3). Motionärerna anser att invandrare ska omfattas av den generella politiken.

I kommittémotion 2021/22:4212 har Sofia Damm m.fl. (KD) invändningar mot att det i vissa kommuner ställs formella språkkrav för att nyanlända inom ramen för utbildningsplikten ska få delta i kommunal vuxenutbildning, vilket enligt motionärerna kan riskera att försvåra integrationsprocessen i olika avseenden. Vad som bör göras är en individuell bedömning av nyanlända invandares färdigheter för att på så sätt öka genomförandet av yrkesrelaterade utbildningar (yrkande 14). När det gäller de s.k. snabbspåren för nyanlända invandrare påpekas det att Arbetsförmedlingen gjort neddragningar men eftersom insatsen enligt motionärerna fyller en viktig funktion för arbetsmarknads-etablering bör den prioriteras och vidareutvecklas (yrkande 16). Vidare anser motionärerna att erfarenheterna av en förhöjd intensitet i etableringsprogrammet bör studeras för att göra det möjligt att föreslå åtgärder i syfte att främja sysselsättningsmöjligheterna (yrkande 9). Motionärerna anser också att Arbetsförmedlingens upphandlingar av utbildningar tar alldeles för lång tid och framför allt riktas till de större kommunerna. Enligt motionärerna måste upphandlingarna effektiviseras och utbildningar erbjudas i de nyanländas invandrarnas närområde (yrkande 17).

I partimotion 2021/22:3965 framhåller Johan Pehrson m.fl. (L) att integrationen ska bygga på arbetslinjen, inte bidraglinjen (yrkande 22). Detta förhållningssätt ska prägla utformningen av såväl bidrags- som skattesystemet. Motionärerna lyfter också fram betydelsen av att företagarperspektiv finns med i hela etableringsprocessen (yrkande 8). I detta ligger bl.a. att företagandet ska ses som en naturlig försörjningsväg in i det svenska samhället (yrkande 32). Företagandet kan för många vara en viktig väg till egen försörjning, och för att enkelt komma igång behövs det bl.a. praktisk information. Vidare förespråkar motionärerna en tidig kompetenskartläggning för den som kommer till Sverige (yrkande 9). För den som har erfarenhet inom ett särskilt yrke behövs det enligt motionärerna ofta en inriktad språkinläring och validering för att snabbt kunna arbeta inom sin kompetens.

För att underlätta integrationen anser Eva Lindh m.fl. (S) i motion 2021/22:3865 att det bör övervägas ett stöd för att ge nyanlända invandrare en kontaktperson eller kontaktfamilj.

I motion 2021/22:1226 av Abraham Halef (S) anser motionären att det behövs ett kraftfullare myndighetssamarbete för en mer inkluderande arbetsmarknad så att nyanlända kan komma ut i arbetslivet och bidra till samhället.

I motion 2021/22:3615 framför Lars Beckman (M) tanken att en överföring av arbetssätt och erfarenheter från kommuner som har lyckats väl till kommuner som har stora utmaningar skulle kunna leda till en förbättrad integration på arbetsmarknaden.

Bakgrund

Förordningen om etableringsinsatserna

Som framgått ovan finns i förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringsprogrammet). Enligt 2 § är syftet med etableringsprogrammet att underlätta och påskynda nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet.

Av 11 § framgår att under den första tiden i etableringsprogrammet ska en nyanländ delta i kartläggning och medverka till upprättandet av en individuell handlingsplan. Kartläggningen ska avse utbildningsbakgrund, tidigare arbetslivserfarenhet, behov av utbildning och andra insatser, förmåga och förutsättningar att delta i insatser inom programmet och andra förhållanden som är av betydelse för den nyanländes etablering i arbets- och samhällslivet.

Vidare framgår det av 12 § att en nyanländ ska ta del av sfi eller motsvarande utbildning vid folkhögskola och samhällsorientering enligt lagen om samhällsorientering så snart som möjligt efter att den individuella handlingsplanen har upprättats. Om Arbetsförmedlingen bedömer att det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat kan dock deltagande i andra insatser i stället vara aktuellt.

Inom ramen för etableringsprogrammet får en nyanländ enligt 13 § även ta del av utbildning inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå, kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning eller motsvarande utbildning inom folkhögskolan, eftergymnasial utbildning, jobbsökaraktiviteter, arbetsträning, förstärkt arbetsträning, bristyrkesutbildning och andra insatser som kan påskynda den nyanländes etablering i arbets- och samhällslivet.

Särskilt om utbildningsplikt

Av 14 § i förordningen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare framgår att en nyanländ som har kort utbildning och som därför inte bedöms kunna matchas mot arbete under tiden i etableringsprogrammet inom ramen för programmet huvudsakligen ska ta del av sfi eller motsvarande utbildning vid folkhögskola, samhällsorientering enligt lagen om samhällsorientering och utbildning inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå, kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning eller motsvarande utbildning inom folkhögskola.

I förarbetena framhålls det att genom utbildningsplikten förtydligas individens ansvar att inom ramen för etableringen skaffa sig de kunskaper som krävs för att kunna matchas mot arbete eller tillgodogöra sig arbetsmarknadspolitiska insatser alternativt delta i fortsatta studier (prop. 2017/18:1 utg.omr. 13, s. 38). Arbetsförmedlingen har gjort tolkningen att den som saknar avslutad svensk gymnasieutbildning eller motsvarande anses ha kort utbildning (se t.ex. dnr Af-2021/0067 4581).

I proposition 2021/22:51 föreslår regeringen att det införs en skyldighet för kommunerna att inom den kommunala vuxenutbildningen tillhandahålla en sammanhållen utbildning för dem som omfattas av utbildningsplikt och som på grund av kort utbildning inte bedöms kunna matchas mot arbete under tiden i etableringsprogrammet. Syftet med den sammanhållna utbildningen är att ge deltagarna sådana kunskaper som de behöver för att kunna studera vidare eller etablera sig på arbetsmarknaden. Utbildningen ska omfatta minst 23 timmars undervisning i veckan i genomsnitt och följa en plan beslutad av hemkommunen. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag, och lagändringarna träder i kraft den 1 augusti 2022 (bet. 2021/22:UbU9), rskr. 2021/22:146).

Arbetsförmedlingens återrapporering om utbildningsplikten

Arbetsförmedlingen har haft flera uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetat med tolkning och tillämpning av regelverket och vilka insatser och aktiviteter som genomförts inom ramen för utbildningsplikt samt redogjort för de resultat myndigheten uppnått i arbetet med utbildningsplikten. Enligt den senaste återrapporeringen har Arbetsförmedlingen lyckats öka antalet anvisningar att söka reguljär utbildning, både i stort och för de arbetssökande som omfattas av utbildningsplikt. Även arbetet med att identifiera deltagare

till intensivåret har kommit igång, både för nya deltagare i etableringsprogrammet och de som tidigare fått bedömning om utbildningsplikt. Myndigheten gör bl.a. bedömningen att för ett fortsatt stärkt arbete med utbildningsplikten finns det ett behov av att de insatser som Arbetsförmedlingen bedömt att en individ har för att öka sina chanser på arbetsmarknaden också tillgodoses hos utbildningsanordnarna (dnr Af-2021/0067 4581).

Intensivår

Sedan april 2021 har nyanlända kvinnor och män möjlighet att delta i ett intensivår (Arbetsmarknadsdepartementet, dnr A2020/00220, A2020/02108).

Intensivåret är till för nyanlända som deltar i etableringsprogrammet och innebär en möjlighet att studera svenska eller praktisera på heltid i ett högt tempo. Syftet är att deltagarna efter intensivåret ska vara matchningsbara mot arbetsmarknaden och komma i arbete inom ett år efter påbörjat intensivår.

Intensivåret ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv där Arbetsförmedlingen ska verka för ett högt deltagande bland såväl kvinnor som män och för att kvinnor och män ska komma i arbete i lika stor utsträckning, exempelvis genom motiverande samtal. Deltagarna ska kunna träffa en mentor som har yrkeserfarenhet från svensk arbetsmarknad och företrädesvis den bransch som deltagaren avser att arbeta inom.

Arbetsförmedlingens återslag om intensivåret

Enligt Arbetsförmedlingens återslag är den vanligaste insatsen inom intensivåret i december 2021 språkinsatser, följt av andra utbildningsinsatser och praktikinsatser. Inom ramen för intensivåret deltog 51 personer i ett s.k. lokalt jobbspår och 18 personer i ett s.k. snabbspår. Arbetsförmedlingen pekar ut ett antal utmaningar i det fortsatta arbetet, bl.a. med inflödet och det totala deltagarantalet som är under myndighetens prognos och med fördelningen mellan kvinnor och män som inte avspeglar fördelningen i etableringsprogrammet. I de sammanfattande slutsatserna gör myndigheten ändå bedömningen att utmaningarna har hanterats genom en anpassning av verksamheten, och genom en förbättrad dialog med målgruppen och ett tydligare arbetsgivarfokus kan intensivåret bli mer attraktivt för både deltagarna och arbetsgivarna (Arbetsförmedlingen, dnr Af-2021/0095 9229).

Snabbspår för nyanlända

Snabbspår för nyanlända inom bristyrken är en arbetsmetod inom Arbetsförmedlingen. Avsikten med snabbspåren är att ge nyanlända med erfarenhet eller utbildning inom ett bristyrke en snabbare väg in på arbetsmarknaden, samtidigt som arbetsgivarna snabbt får nödvändig arbetskraft. Arbetsmetoden är tänkt som en kedja av insatser där bl.a. kartläggning, validering, bedömning och komplettering av yrkeskunskaper kan utgöra viktiga inslag. Språkträning och praktik kan också vara centrala delar av

snabbspåren. Samtliga snabbspår bygger på överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter och omfattar i dag ca 40 bristyrken.

I budgetpropositionen för 2022 konstaterar regeringen att antalet nya deltagare i olika snabbspår fortsätter att minska kraftigt. Under 2020 påbörjade 542 personer olika aktiviteter inom snabbspår. Det kan jämföras med 849 under 2019 och med 2 236 nya deltagare under 2018. Andelen kvinnor uppgick till 48 procent, vilket är den högsta sedan snabbspåren startade 2016. Minskningen av antalet i snabbspår beror bl.a. på det minskade antalet deltagare i etableringsprogrammet och på att färre har tidigare arbetslivserfarenhet inom bristyrken. En annan möjlig orsak enligt regeringen är det försämrade arbetsmarknadsläget.

Arbetsförmedlingens återrapportering om arbetsmarknadsutbildning

Arbetsförmedlingen har haft i uppdrag att redovisa arbetet med att säkerställa att arbetsmarknadsutbildningen är effektiv och fyller en strategisk funktion för kompetensförsörjningen. Detta inkluderar hur myndigheten avser att utveckla arbetsmarknadsutbildningen så att utbildningsutbudet baseras på efterfrågan och samspelar med utbudet i yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning genom en ökad samverkan med kommunerna. Av återrapporteringen framgår bl.a. att Arbetsförmedlingen sedan några år avsett att utveckla arbetsmarknadsutbildningen så att utbildningsutbudet i högre utsträckning baseras på arbetsgivares efterfrågan och samspelar med utbudet i yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning. Myndigheten framhåller att samverkan med kommuner är en tydlig del i arbetet med de behovsanalyser som görs inför upphandlingar av arbetsmarknadsutbildning.

Arbetsförmedlingens uppdrag om kompetenskartläggning

Arbetsförmedlingen har sedan 2017 i uppdrag att erbjuda asylsökande kompetenskartläggning. Enligt regleringsbrevet för 2022 har myndigheten 55 000 000 kronor att disponera för detta ändamål.

Vidare framgår det av 11 § i förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare att vid den kartläggning av utbildningsbakgrund, tidigare arbetslivserfaren m.m. som ingår i etableringsprogrammet ska den kartläggning som Arbetsförmedlingen har gjort före anvisningen till etableringsprogrammet beaktas.

Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap

Utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap och andra frågor om medborgarskap har haft i uppdrag att lämna förslag som innebär att godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap ska vara ett krav för medborgarskap i Sverige (dir. 2019:70). Utredningen föreslår att kunskaperna ska kunna visas på olika sätt. Ett sätt föreslås vara genom

godkänt resultat på ett särskilt framtaget prov i svenska och samhällskunskap (medborgarskapsprovet), men det ska också vara möjligt att visa kunskaper på andra sätt (SOU 2021:2). Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande

I betänkande 2018/19:AU14 föreslår utskottet ett tillkännagivande med anledning av motionsyrkanden om att regeringen bör stärka aktivitetskraven under etableringstiden genom att i större omfattning sänka etableringsersättningen för den som utan giltigt skäl inte deltar i etableringsinsatser. Regeringen har i regleringsbrevet för 2020 gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att redovisa och analysera aktivitetsgraden samt förekomsten av sanktioner inom etableringsprogrammet. I analysen ska en jämförelse med övriga jämförbara arbetsmarknadspolitiska program ingå. Arbetsförmedlingen ska även beskriva hur myndigheten arbetar med att höja aktivitetsgraden och stärka kontrollfunktionen inom etableringsprogrammet. Uppdraget redovisades den 8 maj 2020. Av redovisningen framgår att Arbetsförmedlingen generellt har stärkt kontrollfunktionen när det gäller individersättningar, bl.a. genom att inrätta en koncentrerad kontrollfunktion för att separera det kontrollerande uppdraget från det stödjande och matchande uppdraget. Det innebär att Arbetsförmedlingen centralt utreder och beslutar om avstängning från rätt till ersättning för programdeltagare. Regeringen har i regleringsbrevet för 2021 beslutat att Arbetsförmedlingens mål bl.a. är att stärka det samlade kontrollarbetet. Åtterrapporing av arbetet ska göras i samband med årsredovisningen för 2021. Regeringen har även gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att införa ett intensivår inom etableringsprogrammet, i syfte att påskynda nyanländas inträde på arbetsmarknaden (A2020/00220 och A2020/02108). Åtterrapporing gjordes i januari. Ärendet bereds inom Regeringskansliet. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat (rskr. 2021/22:75, s. 377 f.).

Motioner

Motionsyrkanden om etableringsinsatser behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 16 f.). Motionsyrkandena avstyrktes bl.a. med hänvisning till pågående reform- och utvecklingsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkten för nyanlända invandrades etablering är att åstadkomma delaktighet i arbets- och samhällslivet. Enligt utskottet skapar detta förutsättningar för ett samhälle som håller ihop och ger lika förutsättningar för

alla. I kommittémotionerna 2021/22:3325 (M) yrkande 4 och 2021/22:3965 (L) yrkande 22 framhåller motionärerna att integrationen ska bygga på arbetslinjen, inte bidraglinjen, och att det alltid måste löna sig mer att jobba än att leva på bidrag. Som utskottet tolkar innebörden av arbetslinjen i detta sammanhang handlar det om aktivitetskrav och förväntningar från samhällets sida under etableringstiden. Utskottet vill inledningsvis framhålla att införandet av det nu gällande etableringsprogrammet bl.a. innebar en ordning där nyanlända kan varnas eller stängas av från rätt till ersättning på motsvarande sätt som övriga arbetsökande. Utskottet anser att det är positivt att rätten till ersättning på detta vis villkoras av ett aktivt deltagande i insatserna.

Utskottet vill också påminna om att riksdagen under den förra mandatperioden ställde sig bakom ett tillkännagivande till regeringen om att aktivitetskraven under etableringstiden bör öka ytterligare (bet. 2017/18:AU7). Utskottet noterar att Arbetsförmedlingen som resultat av riksdagens tillkännagivande generellt har stärkt kontrollfunktionen när det gäller individersättningar, bl.a. genom att inrätta en koncentrerad kontrollfunktion för att separera det kontrollerande uppdraget från det stödjande och matchande uppdraget. Utskottet ser fram emot ytterligare åtgärder från regeringen med inriktningen att stärka aktivitetskraven under etableringstiden. Utskottet ser därmed inget behov av att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena, som därför bör avslås.

När det gäller betydelsen av det svenska språket som en nyckel till det svenska samhället och behovet av ett förtydligande av utbildningsplikten som uppmärksammas i partimotion 2021/22:4033 yrkande 43 och motion 2021/22:3325 yrkandena 4 och 5 kan utskottet konstatera att likalydande eller liknande förslag har behandlats av utskottet under innevarande mandatperiod. Utskottet har inte ändrat inställning, utan hänvisar bl.a. till pågående beredning av förslag om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap, och när det gäller utbildningsplikten sätter utskottet sin lit till att regeringen vid behov vidtar nödvändiga åtgärder.

Vidare välkomnar utskottet att nyanlända kvinnor och män numera har möjlighet att delta i ett intensivår inom ramen för etableringsprogrammet, med språkintensiva och yrkesnära insatser som ges i ett högt tempo. Därutöver noterar utskottet regeringens förslag bl.a. om att det ska bli obligatoriskt för hemkommunen att erbjuda förskola till barn som har behov av förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska (mer information om detta förslag finns i nedanstående avsnitt). Utskottet anser att detta är en viktig reform som kan antas ha positiva effekter såväl för barns språkutveckling som för samhället i stort. Utskottet ser därmed inget behov av ytterligare åtgärder med anledning av motionsyrkandena, som därför bör avslås.

I kommittémotion 2021/22:3704 (SD) yrkande 3 vill motionärerna avskaffa arbetsmarknadspolitiska stöd som är särskilt riktade till nyanlända. Utskottet delar inte denna uppfattning, utan menar att integrationspolitiken bl.a. går ut på att tillhandahålla verktyg så att de nyanlända så snart som möjligt kan

etablera sig och bidra till det svenska samhället. Till en del kan detta vara fråga om subventionerade anställningar som t.ex. nystartsjobb riktade till nyanlända och långtidsarbetslösa. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att en utgångspunkt vid införandet av det nu gällande etableringsprogrammet var att göra regleringen av nyanländas etablering mer lik det arbetsmarknadspolitiska regelverket i övrigt. Utskottet kan alltså inte se skäl att ta något initiativ på området, varför yrkandet bör avslås.

När det gäller de s.k. snabbspåren liksom över huvud taget erfarenhet av intensitet i insatserna, som tas upp i kommittémotion 2021/22:4212 (KD) yrkandena 9 och 16, delar utskottet motionärernas uppfattning att metoden har en roll att fylla på arbetsmarknaden. Rätt använd kan den både bidra till att få nyanlända ut på arbetsmarknaden och förse arbetsgivare med välbehövlig arbetskraft inom bristyrken. I likhet med regeringen konstaterar utskottet att antalet deltagare i snabbspåren minskat kraftigt under senare år. Enligt regeringen beror minskningen bl.a. på det minskade antalet deltagare i etableringsprogrammet och på att färre har tidigare arbetslivserfarenhet inom bristyrken. Utskottet anser i likhet med motionärerna att snabbspåren bör prioriteras och vidareutvecklas. Utskottet anser att detta kan ske bl.a. genom anvisningar till utbildning och stärkt arbetsmarknadspolitik. Det är därför välkommet att just dessa områden är något som prioriteras av regeringen i budgetpropositionen för 2022. Mot bakgrund av regeringens satsningar och att regeringen aktivt följer utvecklingen på området finns det inte skäl för något initiativ med anledning av yrkandena, som därför bör avslås.

När det gäller kommittémotion 2021/22:4212 (KD) yrkande 14 om kommunernas ansvar i förhållande till utbildningsplikten hänvisar utskottet till att riksdagen nyligen godkänt att det införs en skyldighet för kommunerna att inom den kommunala vuxenutbildningen tillhandahålla en sammanhållen utbildning för dem som omfattas av utbildningsplikt och som på grund av kort utbildning inte bedöms kunna matchas mot arbete under tiden i etableringsprogrammet. Yrkandet bör därför avslås.

När det gäller kommittémotion 2021/22:4212 (KD) yrkande 17 om Arbetsförmedlingens upphandlingar av utbildningar kan utskottet även här konstatera att ett likalydande förslag har behandlats av utskottet under innevarande mandatperiod. Utskottet har inte ändrat uppfattning, utan hänvisar alltså till det utvecklings- och utredningsarbete som bedrivs och har bedrivits och ser inte att det finns anledning att nu rikta något tillkännagivande till regeringen om ytterligare åtgärder. Yrkandet bör därför avslås.

När det gäller betydelsen av att företagarperspektiv finns med i hela etableringsprocessen, vilket lyfts fram i kommittémotion 2021/22:3965 (L) yrkande 8, delar utskottet motionärernas uppfattning. Detta gäller också synen på företagande som en naturlig försörjningsväg in i det svenska samhället enligt yrkande 32 i samma motion. Utskottet noterar att liknande förslag behandlades av utskottet under föregående riksmöte (bet. 2020/21:AU9 s. 21). Utskottet lyfte då fram att Arbetsförmedlingen och Tillväxtverket bedriver ett

arbete på området i linje med vad motionärerna föreslår. Utskottet står fast vid sin uppfattning att det i nuläget inte finns behov av ytterligare åtgärder, varför yrkandena bör avslås.

Utskottet noterar att motionärerna i partimotion 2021/22:3965 (L) yrkande 9 förespråkar en tidig kompetenskartläggning. Utskottet konstaterar att enligt gällande bestämmelser ska Arbetsförmedlingen vid kartläggningen av utbildningsbakgrund, tidigare arbetslivserfarenhet m.m. som ingår i etableringsprogrammet beakta den kartläggning som myndigheten har gjort före anvisningen till etableringsprogrammet. För utskottet framstår det som att detta är i linje med vad som efterfrågas av motionärerna. Det finns därför inte skäl till något initiativ med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan och regeringens samlade politik på området bör även motionerna 2021/22:3865 (S) om kontaktpersoner för nyanlända, 2021/22:1226 (S) om myndighetssamarbetet och 2021/22:3615 (M) om förbättrad integration på arbetsmarknaden avslås.

Etableringsersättningen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. etableringsersättningen. Utskottet hänvisar bl.a. till att det befintliga regelverket är väl avvägt.

Jämför reservation 19 (M), 20 (C), 21 (V) och 22 (L).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) föreslås det en enhetlig statlig ersättning för den som är ny i Sverige. Den ersättning som ges ska dels vara låg, dels vara kopplad till tydliga krav på att arbeta sig in i samhället (yrkande 4). Motionärerna anser att nyanländas invandares ersättning bör begränsas till etableringsersättningen men i tid utökas från två till fem år (yrkande 30). Vidare ställer motionärerna krav på godkända studier i sfi inom ramen för etableringsplanen för att nyanlända ska kunna få full etableringsersättning (yrkande 11). För att ytterligare stärka drivkrafterna till arbete för barnfamiljer vill motionärerna avskaffa etableringstillägget (yrkande 32).

I kommittémotion 2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) anser motionärerna att nyanlända invandrare i högre grad bör kunna bidra till den långsiktiga finansieringen av sin försörjning och föreslår därför att möjligheten till etableringslån i stället för etableringsersättning utreds (yrkande 2).

I partimotion 2021/22:919 anser Nooshi Dadgostar m.fl. (V) att möjligheten att individualisera etableringstillägget bör undersökas (yrkande 6). Enligt motionärerna skulle detta göra det ekonomiska utbytet högre för den andre i ett sammanboende par som börjar arbeta, oftast en kvinna. Vidare bör

nivån på etableringstillägget ses över för den som har flera barn i syfte att harmoniseras med nivån i försörjningsstödet (yrkande 7). Därutöver anser motionärerna att det måste till en harmonisering av regelverket för avräkning av etableringstillägg mot underhållsbidrag och underhållsstöd (yrkande 8).

I kommittémotion 2021/22:4005 uppmärksammar Maria Nilsson m.fl. (L) att det saknas bestämmelser om en koppling mellan etableringsersättningen och närvaro vid sfi-undervisning. Motionärerna föreslår en villkorad utbetalning på så sätt att ersättningen slopas helt för en månad om en person uteblir utan giltiga skäl från sfi-undervisningen (yrkande 7).

Boriana Åberg (M) anser i motion 2021/22:1468 att kraven för efterskänkning av hemustrustningslån via Centrala studiestödsnämnden bör skärpas.

Bakgrund

Förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser innehåller bestämmelser om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Enligt 2 kap. 12 § får etableringsersättning lämnas till den som deltar i etableringsprogrammet. Av 2 kap. 13 § framgår att etableringsersättning lämnas med 308 kronor per dag. För den som deltar i kartläggning och medverkar till upprättandet av en individuell handlingsplan lämnas dock etableringsersättning med 231 kronor per dag. Etableringsersättningens storlek enligt nämnda paragraf gäller för program som pågår på heltid.

Av 3 kap. 10 § framgår att ett etableringstillägg får lämnas till den som deltar i etableringsprogrammet och som har hemmavarande barn. Av 11 § framgår bl.a. att etableringstillägg lämnas per hushåll och att makar anses tillhöra samma hushåll om inte den make eller maka som ansöker om ersättning eller den som ersättningen betalas ut till visar annat. Av 12 § framgår bl.a. att etableringstillägg lämnas för högst tre barn. Är barnen fler än tre lämnas etableringstillägg för de tre äldsta barnen.

Av 6 kap. framgår att deltagaren kan få en varning eller stängas av från rätten till ersättning ett visst antal dagar om han eller hon missköter sitt arbetssökande, förlänger tiden i arbetslöshet eller orsakar sin arbetslöshet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om etableringsersättning behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 12 f.). Motionsyrkandena avstyrktes bl.a. med hänvisning till att det befintliga regelverket är väl avvägt. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107)

Utskottets ställningstagande

Utskottet står bakom en aktiv politik för mottagande och arbetsmarknads-etablering av nyanlända invandrare. I detta ligger bl.a. att etablerings-ersättningen ska ge den nyanlände ekonomiska drivkrafter att delta i etableringsinsatserna. I partimotion 2021/22:4033 (M) yrkande 4 vill motionärerna se en enhetlig statlig ersättning för den som är ny i Sverige, och som utskottet förstår det ska det därutöver inte vara möjligt att få någon ersättning. Utskottet delar inte denna uppfattning, utan menar att det är rimligt att det finns bidrag som kan kombineras med etableringsersättningen, bl.a. bostadsbidrag och barnbidrag. Yrkandet bör därför avslås.

Utskottet kan inte heller ställa sig bakom yrkande 30 i samma motion om att etableringsersättningen i tid bör utökas från två till fem år eller yrkande 11 om krav på godkända studier för att nyanlända ska kunna få full etableringsersättning. När det gäller perioden för etableringsersättning hänger den ihop med tiden för statens ansvar när det gäller nyanländas etablering, en ordning som utskottet ställer sig bakom. Yrkandet bör därför avslås. När det gäller krav på studieresultat antar utskottet att det motionärerna vill lyfta fram är vilka förväntningar som finns från samhället, liksom vikten av aktivt deltagande under etableringstiden. Utskottet menar att det nuvarande regelverket är väl avvägt för just detta, bl.a. genom införandet av etableringsprogrammet med ett proportionerligt åtgärdssystem som bidrar till ett deltagande med hög aktivitetsgrad. Även detta yrkande bör därför avslås.

Utskottet noterar att i partimotionerna 2021/22:4033 (M) yrkande 32 och 2021/22:919 (V) yrkandena 6–8 finns olika förslag om etableringstillägget, alltifrån att det ska avskaffas till att det ska individualiseras och höjas. Till att börja med kan utskottet konstatera att till skillnad från etableringsersättningen lämnas etableringstillägg per hushåll. Vidare är det så att hushållet behåller hela tillägget när den första personen i ett hushåll börjar arbeta, men förlorar det helt när en andra person i hushållet börjar arbeta. Även om det inte finns några givna detaljlösningar anser utskottet att det är mindre lämpligt med en utformning som innebär att den andra personen i hushållet, ofta kvinnan, har svagare ekonomiska incitament att övergå till arbete. Utskottet kan konstatera att trots att regelverken är könsneutrala blir utfallet ibland ändå ojämnt. Utskottet välkomnar därför att regeringen nyligen aviserat att en individualisering av etableringstillägget ska utredas. Detta innebär att utskottet, som med intresse kommer att ta del av direktiven till denna utredning, i nuläget inte är berett att ta initiativ med anledning av förslagen om etableringstillägget. Yrkandena bör därför avslås.

När det gäller kommittémotion 2021/22:4005 (L) yrkande 7 om koppling mellan etableringsersättningen och närvaro vid sfi-undervisning kan utskottet konstatera att ett likalydande förslag behandlades av utskottet under förra riksmötet. Utskottet har inte ändrat uppfattning, utan hänvisar alltså till Arbetsförmedlingens kontrolluppdrag. Utskottet anser därmed att det inte finns skäl till något initiativ med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

När det gäller kommittémotion 2021/22:3223 (C) yrkande 2 om etableringslån kan utskottet även här konstatera att ett likalydande förslag behandlades av utskottet under förra riksmötet. Utskottet har inte ändrat uppfattning, utan anser fortfarande att det är viktigt med en effektiv arbetsmarknads-etablering, men är för den skull inte övertygat om att ett etableringslån skulle påskynda etableringen och bidra till att nyanlända invandrare kommer i egen försörjning. Utskottet anser därmed att det inte finns skäl till något initiativ med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

När det gäller motion 2021/22:1468 (M) om villkoren för hemutrustningslånen kan utskottet konstatera att riksdagen vid behandlingen av statens budget inom utgiftsområde 13 ställde sig bakom ett förslag från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna i stället för regeringens förslag. Detta innebar bl.a. att hemutrustningslånen avskaffades. Utskottet beklagar detta och kan konstatera att detta i förlängningen kommer att öka kommunernas kostnader för mottagandet genom ett ökat behov av ekonomiskt bistånd. Utskottet förespråkar en användning av hemutrustningslån i stället för försörjningsstöd för att på så sätt betona individens eget ansvar och att så lite som möjligt särbehandla människor. Yrkandet bör avslås.

Samhällsorientering och samhällsintroduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samhällsorientering och samhällsintroduktion. Utskottet anser att vissa förslag får anses vara delvis tillgodosedda och hänvisar i övrigt i huvudsak till pågående arbete.

Jämför reservation 23 (M), 24 (SD) och 25 (L).

Motionerna

För att samhällsorienteringen ska vara likvärdig över hela landet anser Ulf Kristersson m.fl. (M) i partimotion 2021/22:4033 att det bör införas en nationell kursplan som tydligt anger samhällsorienteringens innehåll och mål (yrkande 8). Motionärerna anser vidare att det bör läggas ökad vikt vid jämställdhet och kvinnors rättigheter i samhällsorienteringen för invandrare (yrkande 9). Dessutom föreslås det att samhällsorienteringen för invandrare avslutas med ett prov i samhällskunskap (yrkande 10).

I kommittémotion 2021/22:3788 anser Karin Enström m.fl. (M) att asylsökande bör delta i förberedande samhällsintroduktion samt genomgå en hedersscreening, dvs. en bedömning om risk för hedersproblematik. Vid kommunplacering följer därefter samhällsorienteringen för att sammantaget ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället (yrkande 1).

I kommittémotion 2021/22:3704 anser Ludvig Aspling m.fl. (SD) att den samhällsinformation som staten ansvarar för saknar de normerande inslag som

enligt motionärerna behövs för att visa vad som krävs för att bli en del av majoritetssamhället. Enligt motionärerna bör samhällsinformationen bl.a. framhålla majoritetsbefolkningens värderingar och att den nyanlända genom att välja att flytta till Sverige har ett ansvar att ta avstånd från t.ex. könsstymning och tvångsäktenskap (yrkande 12).

Johan Pehrson m.fl. (L) anser i partimotion 2021/22:3965 att samhällsundervisningen bör vara obligatorisk för alla nyanlända (yrkande 6). Detsamma bör gälla för samtliga asylsökande, inklusive de som väljer eget boende samt anhöriginvandrare. Motionärerna framhåller att det i all samhällsinformation, under både asyl- och etableringstiden, behövs ett tydligt fokus på jämställdhet och barnrättsperspektivet (yrkande 12).

Josefin Malmqvist (M) anser i motion 2021/22:612 att samhällsorienteringen behöver reformeras (yrkande 1). En sådan reformering bör enligt motionären innefatta följande överväganden: att införa en nationell examination i samhällsorientering (yrkande 2), att öka antalet timmar i ämnet (yrkande 3), att erbjuda samhällsorientering redan under asylprocessen (yrkande 4), att införa olika spår i samhällsorienteringen för nyanlända invandrare med olika utbildningsnivåer (yrkande 5), att nyanlända invandrare ska omfattas av krav på att delta i samhällsorientering (yrkande 6) samt en tydligare nationell kursplan för samhällsorienteringen (yrkande 7).

I motion 2021/22:1840 anser Lotta Olsson (M) att jämställdhetsutbildningen inom samhällsorienteringen bör öka.

Bakgrund

Kommunernas ansvar att tillhandahålla samhällsorientering

Lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare innehåller bestämmelser om kommuners ansvar att erbjuda samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Enligt 1 § gäller lagen nyanlända invandrare som har fyllt 18 men inte 65 år, är folkbokförda i en kommun och har beviljats uppehållstillstånd enligt vissa angivna bestämmelser. Av 4 § framgår att samhällsorienteringen ska påbörjas så snart som möjligt efter det att den nyanlände har folkbokförts i kommunen. Skyldigheten att erbjuda samhällsorientering upphör tre år efter det att den nyanlände första gången folkbokfördes i en kommun. Kommunen ska enligt 5 § aktivt verka för att nå de nyanlända i kommunen som har rätt till samhällsorientering och motivera dem att delta i samhällsorienteringen.

Samhällsorienteringens syfte, innehåll och omfattning

Syftet och innehållet i samhällsorienteringen framgår av förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Av 2 § framgår att samhällsorienteringen ska ge en grundläggande förståelse för det svenska samhället och en grund för fortsatt kunskapsinhämtande. Målet ska vara att deltagarna utvecklar kunskap om de mänskliga rättigheterna och de

grundläggande demokratiska värderingarna, den enskildes rättigheter och skyldigheter i övrigt, hur samhället är organiserat och praktiskt vardagsliv. Av 3 § framgår att samhällsorienteringen ska innehålla ett antal delar med olika teman, bl.a. individens rättigheter och skyldigheter. Vidare framgår att tyngdpunkten ska ligga på den praktiska aspekten av att leva i Sverige.

Enligt 5 § ska varje nyanländ erbjudas samhällsorientering som omfattar minst 100 timmar. Den ska kunna kombineras med arbete, studier och andra aktiviteter för att underlätta och påskynda etableringen i arbetslivet och normalt vara avslutad ett år efter att den påbörjats.

Av 6 § framgår att kommunen bestämmer hur samhällsorienteringen ska utformas och i vilken ordningsföljd samhällsorienteringens delar ska behandlas.

Av 11–13 §§ framgår att länsstyrelserna ska främja och stödja samarbete mellan kommuner om samhällsorienteringen, följa upp verksamheten samt lämna en gemensam redovisning om samhällsorienteringen till regeringen.

Budgetpropositionen för 2022

I budgetpropositionen för 2022 föreslår regeringen satsningar inom ramen för anslaget etableringsåtgärder, bl.a. en förstärkning av samhällsinformation och hälsofrämjande insatser inom ramen för tidiga insatser för asylsökande m.fl. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2021/22:1 utg.omr. 13, bet. 2021/22:AU1, rskr. 2021/22:106).

Länsstyrelsernas uppdrag om samhällsorientering

Länsstyrelsen i Västra Götalands län fick i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att utveckla delar av det utbildningsmaterial som används inom samhällsorienteringen, bl.a. genom att lägga mer fokus på jämställdhet och mänskliga rättigheter, samt ta fram metodstöd för samhällsorienteringen. Av redovisningen av uppdraget framgår bl.a. att temat individens rättigheter och skyldigheter innehåller en fördjupning inom mänskliga rättigheter och jämställdhet (Länsstyrelsen Västra Götaland, dnr 851-1647-2021). I det textmaterial som sedan november 2021 finns tillgängligt på Informationsverige.se uppmärksammas under detta tema bl.a. de särskilda rättigheter som gäller för barn, kvinnor, personer med funktionsnedsättning och minoritetsgrupper. Här framgår också huvuddragen i den svenska jämställdhetspolitiken samt vad som karakteriserar hedersrelaterat våld eller förtryck.

Vidare har Länsstyrelsen i Värmlands län haft i uppdrag att samordna en redovisning om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. I sin återrapportering till Regeringskansliet den 25 februari 2022 lämnar länsstyrelsen ett antal bedömningar och rekommendationer. Här framkommer bl.a. att i princip alla kommuner i Sverige lever upp till sitt ansvar att erbjuda samhällsorientering. Enligt länsstyrelsernas lägesbilder uppger en klar

majoritet av kommunerna att de har god förmåga att erbjuda samhällsorientering. Till de utmaningar som uppmärksammas hör att samverka med Arbetsförmedlingen kring informationsöverföring om deltagare som är aktuella för samhällsorientering inte fungerar. För att säkerställa kvalitet och likvärdighet i samhällsorienteringen uppmärksammas bl.a. behovet av en nationell kursplan. Länsstyrelsen ger rekommendationen att det skapas en nationell utbildningsutbildning för hälso- och samhällskommunikatörer och att det i detta sammanhang tas fram en nationell kursplan. I rapporten finns även rekommendationer om bl.a. inrättandet av ett nationellt system för uppföljning och statistik om deltagande i samhällsorienteringen.

Länsstyrelsen i Värmlands län ska vidare enligt regleringsbrevet för 2022 lämna en redovisning som ska innehålla en bedömning av hur det utbildningsmaterial och tillhörande metodstöd som länsstyrelserna har utvecklat, används inom samhällsorienteringen. Redovisningen ska göras senast den 1 mars 2023.

Obligatorisk samhällsintroduktion för asylsökande

Migrationsverket har haft regeringens uppdrag att planera för och utreda införandet av en obligatorisk samhällsintroduktion för asylsökande (Ju2020/01481/SIM, Ju2021/00356). Sedan oktober 2021 anordnar Migrationsverket en obligatorisk samhällsintroduktion för alla asylsökande över 15 år. Samhällsintroduktionen ska motsvara en heldag och tillhandahållas muntligt så kort tid som möjligt efter att en asylansökan registrerats. Introduktionen innehåller information om asylprocessen, hur samhället i Sverige fungerar, svensk lagstiftning, barnets rättigheter samt demokrati, normer och värderingar bl.a. om jämställdhet och hedersrelaterat våld och förtyck inklusive frågor om barnäktenskap och könsstympning.

Enligt uppdraget till Migrationsverket ska en utvärdering av tillhandahållandet av samhällsintroduktionen göras under 2023. I utvärderingen ska särskilt deltagandegrad och möjligheten att förmedla angivet innehåll i förhållande till angiven tid motsvarande en heldag följas upp.

Regeringen har vidare tillsatt en utredning om ett ordnat initialt mottagande av asylsökande (dir. 2021:71). Enligt ett tilläggsdirektiv ändras uppdraget till att bl.a. föreslå åtgärder för att asylsökande ska välja att bo i Migrationsverkets boenden under hela asyltiden, vilket även kan innefatta särskilda mottagningscenter under den första tiden i Sverige (dir. 2022:16). Regeringen gör bedömningen att om fler asylsökande bor i Migrationsverkets boenden ger det bättre förutsättningar för en tidig insats i form av obligatorisk samhällsintroduktion. När det gäller skyldigheten att delta i samhällsintroduktion konstaterar regeringen att det i nuläget enbart är ca 50 procent av de asylsökande som tar del av samhällsintroduktion och att den andelen behöver öka. Utredningen får därför i uppdrag att lämna förslag på hur en lagreglerad skyldighet att delta i samhällsintroduktion kan utformas, samt analysera om

det bör införas sanktioner eller incitament kopplat till skyldigheten att delta i samhällsintroduktionen. Utredningens uppdrag i de delar som gäller tilläggsdirektivet ska redovisas senast den 15 november 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om samhällsorientering och samhällsintroduktion behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 10 f. och 16 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. pågående reform- och utvecklingsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

När det gäller samhällsinformation under asyltiden anser utskottet att den fyller en viktig funktion genom att fungera som en första del i en kedja av etableringsfrämjande insatser som följer individen under asyltiden och tiden som nyanländ. Utskottet noterar att i kommittémotionerna 2021/22:3704 (SD) yrkande 12 och 2021/22:3788 (M) yrkande 1 framhålls vikten av tidiga insatser, vilket inkluderar möjligheten att informera och påverka i frågor som rör hederskultur. I kommittémotion 2021/22:3965 (L) yrkande 6 föreslås att samhällsundervisningen för asylsökande bör vara obligatorisk.

Utskottet välkomnar att Migrationsverket sedan oktober 2021 anordnar en obligatorisk samhällsintroduktion för alla asylsökande över 15 år. Utskottet noterar att introduktionen ska innehålla information om hur samhället i Sverige fungerar, svensk lagstiftning, barnets rättigheter samt demokrati, normer och värderingar bl.a. om jämställdhet och hedersrelaterat våld och förtyck inklusive frågor om barnäktenskap och könsstympning. Utskottet vill också påminna om att utskottet under höstens budgetbehandling välkomnade regeringens förslag om bl.a. förstärkt samhällsinformation inom ramen för tidiga insatser för asylsökande m.fl.

Utskottet noterar att regeringen tillsatt en utredning som ska lämna förslag på hur en lagreglerad skyldighet att delta i samhällsintroduktion kan utformas, samt analysera om det bör införas sanktioner eller incitament kopplat till skyldigheten att delta i samhällsintroduktionen. Utskottet anser att det är viktigt att signalerna från samhällets sida är tydliga med att samhällsintroduktionen är en obligatorisk del av asylprocessen. Vidare vill utskottet uppmärksamma att utredningen också ska föreslå åtgärder för att asylsökande ska välja att bo i Migrationsverkets boenden under hela asyltiden. Utskottet instämmer med regeringen i att om fler asylsökande bor i Migrationsverkets boenden ger det bättre förutsättningar för en tidig insats i form av obligatorisk samhällsintroduktion.

När det gäller den lagreglerade samhällsorienteringen noterar utskottet ett antal förslag om behov av en översyn när det gäller bl.a. innehåll, prov och kursplaner som förs fram i partimotion 2021/22:4033 (M) yrkandena 8 och 10

samt motionerna 2021/22:612 (M) yrkandena 1–7 och 2021/22:1840 (M). Utskottet kan konstatera att som ett resultat av ett regeringsuppdrag till länsstyrelserna innehåller det utbildningsmaterial som används inom samhällsorienteringen numera en fördjupning inom mänskliga rättigheter och jämställdhet. Under detta tema uppmärksammas bl.a. de särskilda rättigheter som gäller för barn, kvinnor, personer med funktionsnedsättning och minoritetsgrupper. Här framgår också huvuddragen i den svenska jämställdhetspolitiken samt vad som karakteriserar hedersrelaterat våld eller förtryck.

Utskottet konstaterar också att det tagits fram ett metodstöd för samhällsorienteringen. Det finns däremot ingen kursplan, men utskottet anser att ett metodstöd också kan bidra till en kvalitetssäkrad och likvärdig undervisning. Det är samtidigt viktigt att fortsätta att värna kommuners möjlighet att utforma och anpassa undervisningen utifrån deltagare och lokala förutsättningar. Utskottet, som förutsätter att regeringen vid behov kommer att vidta relevanta åtgärder, kommer att med intresse följa den fortsatta användningen av samhällsorienteringen.

Sammanfattningsvis anser utskottet att de förändringar som genomförts, i fråga om både samhällsintroduktionen och samhällsorienteringen, bidrar till att asylsökande och nyanlända får bättre kunskap om hur det svenska samhället fungerar och vilka krav som ställs på deltagande och det egna ansvaret. Utskottet vill avslutningsvis understryka att ett ökat fokus på jämställdhet och mänskliga rättigheter i samhällsorienteringen väntas bidra till ökad jämställdhet i samhället.

Utskottet kan därmed konstatera att det pågår ett aktivt arbete i linje med ovannämnda motionsförslag som därför får anses vara åtminstone delvis tillgodosedda. Motionsyrkandena bör därmed avslås.

Nyanlända kvinnors etablering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nyanlända kvinnors etablering. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 26 (M), 27 (C), 28 (KD) och 29 (L) samt motivreservation 30 (SD).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) framhåller motionärerna betydelsen av att utrikes födda kvinnor i ökad utsträckning deltar på arbetsmarknaden (yrkande 26). Att inte ha en egen försörjning innebär enligt motionärerna antingen ett bidragsberoende eller ett beroende av partners eller familjens inkomster, och det minskar kvinnors handlingsutrymme. Vidare ser motionärerna ett behov av att söka upp och

etablera kontakt med hemmavarande kvinnor som inte är inskrivna hos Arbetsförmedlingen, trots att de saknar sysselsättning. Enligt en dansk modell vill motionärerna införa distriktsmödrar, här kallat jobbinspiratörer, som själva är invandrade kvinnor och som kan agera som förebilder och inspirera andra kvinnor till att få ett jobb (yrkande 32).

I partimotion 2021/22:3666 vill Annie Lööf m.fl. (C) ge utrikes födda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden (yrkande 22). Motionärerna pekar på behovet av att åtgärda brister i arbetsmarknads-etableringsprocessen, bl.a. att fler kvinnor än män avbryter processen, att kvinnor får färre möten och att kvinnor i lägre grad bedöms som matchningsbara. Motionärerna anser även att svenska myndigheter alltid ska ställa samma krav och förväntningar på kvinnor och män och att bidrag bör utbetalas till båda parterna i en parrelation (yrkande 23). Detta förslag och förslaget att ge utrikes födda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden finns även i kommittémotion 2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 7 och 8.

För att stärka nyanlända kvinnors möjlighet att få arbete och bli ekonomiskt självständiga krävs det enligt Sofia Damm m.fl. (KD) i kommittémotion 2021/22:4212 ett aktivt arbete under kvinnors föräldraledighet, bl.a. genom att införa kommunala mentorskapsprogram för att stärka integrationen (yrkande 26). Vidare föreslår motionärerna att det införs en obligatorisk individanpassad sfi med baby under föräldraledigheten (yrkande 10). Detta förslag finns även i kommittémotion 2021/22:4169 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 8.

I partimotion 2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) framhåller motionärerna att kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar från samhällets sida (yrkande 7). I detta ligger bl.a. att både kvinnor och män ska ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden. Motionärerna har invändningar mot att kvinnor blir nekade samma arbetsmarknadspolitiska insatser och möjligheter som ges till män. Vidare anser motionärerna att Arbetsförmedlingen, Jämställdhetsmyndigheten, socialtjänsten och Försäkringskassan måste ha ett tydligt uppdrag att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden (yrkande 35).

Bakgrund

Budgetpropositionen för 2022

Regeringen anger att målet för integrationspolitiken är lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Regeringen anser att ett jämställdhetsperspektiv är centralt i genomförandet av integrationspolitiken.

När det gäller läget på arbetsmarknaden gör regeringen bedömningen att det finns stora skillnader i arbetslöshet mellan utomeuropeiskt födda och den övriga befolkningen. Inte minst långtidsarbetslösheten bland utomeuropeiskt

födda är ett ökande problem, liksom den låga sysselsättningsgraden bland utrikes födda kvinnor.

Mot bakgrund av den stigande långtidsarbetslösheten föreslår regeringen bl.a. ett tillskott av medel för fler extratjänster och introduktionsjobb. Extratjänster och introduktionsjobb kan skapa arbetstillfällen, inte minst för utrikes födda kvinnor, och kan öka möjligheten till arbete. Dessa insatser ska riktas till dem som står längst från arbetsmarknaden och ha samhällsekonomiskt rimliga volymer. Dessa förslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv behandlade utskottet i betänkande 2021/22:AU2.

När det gäller särskilt insatser för föräldralediga anför regeringen att insatser som bedrivs av kommuner i samverkan med civilsamhället kan utgöra ett viktigt komplement till statliga insatser som t.ex. Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag. Regeringen föreslår inom utgiftsområde 13 en förstärkning av lokala insatser för etablering, statsbidrag enligt 37 a § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar, så att bl.a. en satsning på insatser för föräldralediga m.fl. kan fortsätta. Detta förslag behandlar utskottet i betänkande 2021/22:AU1.

Arbetsförmedlingens arbete med jämställd etablering

Arbetsförmedlingen har sedan 2015 haft i uppdrag att bidra till att Sveriges jämställdhetspolitiska mål ska uppnås. Då gjordes ett tillägg i myndighetens instruktion (SFS 2007:1030) om att verksamheten ska utformas så att den främjar mångfald och jämställdhet samt motverkar diskriminering i arbetslivet och en könsuppdelning på arbetsmarknaden.

År 2021 fick Arbetsförmedlingen ett förtydligt uppdrag att vidareutveckla styrningen av verksamheten så att ett jämställdhetsperspektiv genomgående införlivas i myndighetens beslutsfattande, på alla nivåer och i alla delar av de processer som påverkar kvinnor och män. Vidare fick myndigheten i uppdrag att bl.a. inom områdena subventionerade anställningar och etableringsprogrammet analysera och redovisa identifierade jämställdhetsproblem, egna åtgärder för att minska problemen samt övriga förslag till lösningar. I uppdraget ingick också att redovisa övriga vidtagna och planerade åtgärder för att kvinnor och män ska få likvärdig tillgång till stöd, särskilt bland utrikes födda, samt resultatet av dessa åtgärder.

I sin återrapportering, Jämställdhetsintegrering på Arbetsförmedlingen 2022–2025, slår myndigheten fast att när det gäller styrningen ska bl.a. ordinarie processer för verksamhetsplanering, uppföljning och resultatredovisning tydligt integrera ett jämställdhetsperspektiv. Den grundläggande inriktningen för jämställdhetsarbetet är att inrikes och utrikes födda kvinnor och män ska ha likvärdig tillgång till arbetsmarknadspolitiska stöd samt ha samma möjligheter till arbete och utbildning efter avslutad insats. När det gäller jämställdhetsanalyser på respektive område visar det sig att kvinnor, både inrikes och utrikes födda, är underrepresenterade i de stöd som har analyserats. När det gäller resultaten efter avslutade insatser finns inte något

enhetligt mönster, med undantag för att utrikes födda kvinnors resultat i vissa fall ligger lägre än övriga grupper. Inom respektive analyserad verksamhet identifieras ett antal utvecklingsområden med konkreta åtgärder, exempelvis tydligare styrning och möjligheter till uppföljning i den operativa verksamheten, krav i upphandlingar och dialog med leverantörer, fördjupade analyser, utvecklade samarbeten, ökad kompetens samt riktade kommunikationsinsatser till kvinnor (dnr Af-2021/0051 7044).

Enligt regleringsbrevet för 2022 ska Arbetsförmedlingen fortsätta arbetet med jämställdhetsintegrering för åren 2022–2025. Ett jämställdhetsperspektiv ska genomgående införlivas i myndighetens beslutsfattande, på alla nivåer och i alla delar av de processer som påverkar kvinnor och män. Arbetsförmedlingen ska även senast den 14 oktober 2022 lämna en beskrivning av arbetet med de åtgärder som myndigheten presenterat enligt ovanstående. Av beskrivningen ska framgå vilka handlingar som vidtagits, hur och när myndigheten avser att följa upp åtgärds punkterna framöver och om ytterligare behov av åtgärder har identifierats.

Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten om utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden

Jämställdhetsmyndigheten har regeringens uppdrag att ta fram förslag på insatser för att stärka möjligheterna för utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Myndigheten ska utifrån befintlig kunskap föreslå insatser med fokus på samverkan mellan myndigheter och andra centrala aktörer, särskilt för att nå de utrikes födda kvinnor som i dag inte deltar i etableringsåtgärder. I uppdragsbeskrivningen anger regeringen att det finns en stor grupp kvinnor som står utanför arbetsmarknaden och som i dag inte nås av de etableringsstödjande aktörerna och insatserna och som exempelvis inte är inskrivna vid Arbetsförmedlingen eller deltar i sfi. Det bör enligt regeringen finnas möjligheter till utvidgad samverkan där goda exempel från bl.a. Arbetsförmedlingens satsning tillvaratas, samtidigt som samverkan med aktörer som möter kvinnor utanför arbetsmarknaden stärks. Det kan t.ex. handla om civilsamhälle, öppen förskola, skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast 31 mars 2022.

Kommissionen för jämställda livsinkomster

Kommissionen för jämställda livsinkomster har haft i uppdrag att lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män (dir. 2020:22). Inom ramen för sitt uppdrag har kommissionen utarbetat promemorian Arbetsförmedlingens arbete med jämställd arbetsmarknadsetablering – analys och bedömning av möjliga åtgärder. Promemorian visar på ett flertal brister i arbetsmarknadsetableringsprocessen för nyanlända kvinnor; bl.a. skrivs de in i etableringsprogrammet i mindre utsträckning än män. Det är dessutom så att

kvinnor ses som matchningsbara i mindre utsträckning än män – vilket minskar deras möjligheter att få ta del av arbetsnära insatser. Det leder också till att kvinnor får mindre stöd och färre arbetsnära insatser och har färre möten med arbetsförmedlare än män.

Vidare pekar promemorian på att stereotypa antaganden kan påverka hur arbetsförmedlarna förhåller sig till kvinnor respektive män i möten och kontakter. Utrikes födda kvinnor anvisas i högre grad än utrikes födda män till insatser med syftet att uppfylla aktivitetskraven, snarare än med syftet att insatsen ska leda till jobb. Utrikes födda män matchas i större utsträckning mot lediga arbeten eller hänvisas till arbetsmarknadsnära insatser än utrikes födda kvinnor. Nämda promemoria återfinns som en bilaga till kommissionens delredovisning Kartläggning av hur offentliga stödåtgärder fördelas mellan kvinnor och män, samt översyn av myndigheters information och vägledning ur ett jämställdhetsperspektiv (Komm2021/00077/A 2020:01-1). I bilagan lyfter kommissionen fram rekommendationer på vad som kan göras för att åstadkomma en mer jämställd fördelning av stöd och resurser. Det handlar t.ex. om specifika insatser som leder till en minskad könsbias i arbetsförmedlarnas bedömningar, förändrade arbetssätt och förbättrad uppföljning.

Förskola för fler barn

I propositionen Förskola för fler barn lämnar regeringen förslag som syftar till att öka deltagandet i förskolan, vilket antas ge positiva effekter såväl för barns utveckling och lärande som för samhället. Förslagen antas även få positiva effekter för kvinnors möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden (prop. 2021/22:132).

En utförligare redogörelse för detta förslag finns i avsnittet om Integrationskapacitet och utsatta områden.

Uppföljning av nyanländas etablering med fokus på kvinnorna

Arbetsmarknadsutskottet beslutade i maj 2020 att göra en uppföljning om nyanlända invandrades etablering efter avslutat etableringsprogram med särskilt fokus på kvinnorna. Syftet med uppföljningen är att få en bild av de nyanländas arbetssituation efter avslutat etableringsprogram. Uppföljningen visar bl.a. att det totalt var ca 54 000 deltagare i etableringsprogrammet under 2018 och 2019 (ca 57 procent kvinnor och 43 procent män). Uppföljningen visar också att det generella mönster som påvisats av tidigare studier av nyanländas etablering inte brutits. Nyanlända kvinnor tar ännu inte del av insatser i lika stor utsträckning som nyanlända män och har överlag en långsammare progression än män. Det beror delvis på att arbetsmarknadsinriktade insatser i större utsträckning finns i manligt dominerade branscher.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om nyanlända kvinnors etablering behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 23 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning bl.a. till pågående reform- och förändringsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utrikes födda kvinnors alltför låga arbetskraftsdeltagande är enligt utskottet en tydlig integrations- och jämställdhetspolitisk utmaning. En grundläggande princip i ett jämställt samhälle är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter till arbete och lika ansvar för sin egen försörjning. När det gäller arbetsmarknadsetableringsprocessen för nyanlända kvinnor är det för utskottet väl känt att det finns brister; bl.a. skrivs de in i etableringsprogrammet i mindre utsträckning än män. Och väl i programmet visar studier att kvinnor får mindre stöd och färre arbetsnära insatser och har färre möten med arbetsförmedlare än män. Utskottet noterar liksom regeringen att långtidsarbetslösheten bland utomeuropeiskt födda liksom den låga sysselsättningsgraden bland utrikes födda kvinnor är ett ökande problem.

På ett övergripande plan kräver integration ett tydligt fokus på jämställdhet och jämställdhetsintegrering. Det är därför välkommet att regeringen i budgetpropositionen framhåller att jämställdhetsperspektivet är centralt i genomförandet av integrationspolitiken. I detta ligger självfallet att arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen måste öka, vilket också framhålls bl.a. i partimotion 2021/22:4032 (M) yrkande 26. Detta och närliggande förslag som framförs i partimotion 2021/22:3666 (C) yrkandena 22 och 23 och i kommittémotion 2021/22:3223 (C) yrkandena 7 och 8 om att ge utrikes födda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden och att svenska myndigheter alltid ska ställa samma krav och förväntningar på kvinnor och män har utskottet behandlat tidigare. Det gäller även vad som sägs i partimotion 2021/22:3965 (L) yrkande 7 om att kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar från samhällets sida.

Denna grundläggande inriktning håller utskottet givetvis med om och kan, liksom det gjort flera gånger tidigare under mandatperioden, konstatera att arbetet för att förbättra nyanlända kvinnors etablering behöver vara fortsatt prioriterat. Den som saknar arbete ska möta tydliga förväntningar men också ges goda möjligheter att komma i arbete. Utskottet anser att stödet till utrikes födda kvinnor med kort utbildning och de som har små barn behöver förbättras. I sammanhanget kan utskottet uppmärksamma den uppföljning av etableringsprogrammet med särskilt fokus på kvinnor som utskottet tagit initiativ till. Till de iakttagelser som här görs hör att de generella mönster som påvisats av tidigare studier av nyanländas etablering inte har brutits.

Utskottet noterar att Arbetsförmedlingen enligt uppdrag från regeringen ska fortsätta arbetet med jämställdhetsintegrering; bl.a. ska ett jämställdhetsperspektiv införlivas i myndighetens beslutsfattande, på alla nivåer och i alla

delar av de processer som påverkar kvinnor och män. Till grund för regeringens bedömning och den fortsatta myndighetsstyrningen ligger en omfattande återrapportering från Arbetsförmedlingen om arbetsmarknads-etableringsprocessen med särskilt fokus på utrikes födda kvinnor. På ett antal områden redovisas konkreta åtgärder som myndigheten nu ska jobba vidare med, exempelvis krav i upphandlingar och dialog med leverantörer, fördjupade analyser, utvecklade samarbeten, ökad kompetens samt riktade kommunikationsinsatser till kvinnor.

Utskottet kan därmed konstatera att regeringen är aktiv och bedriver ett brett arbete för en mer jämställd etablering i linje med vad som efterfrågas i ovannämnda motioner. Därmed anser utskottet inte att det finns behov av att rikta något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkandena, som därför bör avslås.

Vidare vill utskottet i likhet med vad som sägs i partimotion 2021/22:4032 (M) yrkande 32 och kommittémotion 2021/22:4212 (KD) yrkande 26 lyfta fram vikten av aktiva insatser under och efter kvinnors föräldraledighet. Utskottet är medvetet om att etableringen i arbets- och samhällslivet tenderar att särskilt försenas för nyanlända kvinnor som under längre perioder är föräldralediga. Utskottet gör också bedömningen att insatser som riktar sig till föräldralediga stärker jämställdheten mellan kvinnor och män, då kvinnor i betydligt högre utsträckning än män tar ut föräldraledighet.

Utskottet noterar till att börja med regeringens förslag att det ska bli obligatoriskt för hemkommunen att erbjuda förskola till barn som har bott i Sverige kort tid eller som har vårdnadshavare som har bott i Sverige kort tid. Lågt deltagande i förskolan försenar enligt utskottet utrikes födda kvinnors arbetsmarknads-etablering. Vidare noterar utskottet Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att ta fram förslag på insatser för att stärka möjligheterna för utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Utskottet vill i sammanhanget uppmärksamma att insatser som bedrivs av kommuner i samverkan med civilsamhället liksom arbetsintegrerande sociala företag kan utgöra ett viktigt komplement till statliga insatser. Utskottet vill även hänvisa till vad som nämnts ovan i frågan om regeringens styrning och Arbetsförmedlingens arbete med jämställd arbetsmarknads-etablering. Utskottet noterar också att närliggande frågeställningar varit föremål för överväganden av Kommissionen för jämställda livsinkomster, vars betänkande nyligen överlämnades till regeringen. Sammantaget ser utskottet inget behov av några åtgärder med anledning av vad som anförs i motionerna utan sätter sin tilltro till regeringens aktiva på arbete på området. Yrkandena bör därför avslås.

När det gäller förslaget i partimotion 2021/22:3965 (L) yrkande 35 om att Arbetsförmedlingen, Jämställdhetsmyndigheten, socialtjänsten och Försäkringskassan bör ha ett tydligt uppdrag att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden vill utskottet även här hänvisa till överväganden av Kommissionen för jämställda livsinkomster. Kommissionen har bl.a. genomfört en fördjupad granskning av ett antal myndigheter, bl.a.

Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, vars verksamhet omfattar stöd till medborgare som har påverkan på individens livsinkomster. Utskottet noterar att kartläggningen visar på flera goda exempel, men också på att det återstår en hel del arbete för att nå en jämställd fördelning av statliga stödåtgärder och en jämställd information. Utskottet vill avvakta den pågående beredningen i Regeringskansliet av kommissionens slutbetänkande innan det kan bli aktuellt att ta initiativ i denna fråga. Yrkandet bör därför avslås.

Avslutningsvis vill utskottet uppmärksamma att regeringen i budgetpropositionen för 2022 föreslog en rad satsningar för att förstärka den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Inte minst handlade det om extratjänster och introduktionsjobb, vilka har visat sig vara träffsäkra insatser för att stärka jobbchanserna för inte minst utrikes födda kvinnor. Riksdagens beslut att godkänna ett förslag från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna i stället för regeringens förslag innebar bl.a. kraftigt minskade anslag till extratjänster och introduktionsjobb och således minskade jobbchanser inte minst för utrikes födda kvinnor. Eftersom extratjänster också fungerar som en väg in i viktiga välfärdsyrken där det i dag råder brist på arbetskraft finns det risk för negativa konsekvenser även här. Utskottet beklagar dessa justeringar i regeringens budgetproposition.

Civilsamhällets och näringslivets betydelse för integrationen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden civilsamhällets och näringslivets betydelse för integrationen. Utskottet hänvisar bl.a. till budgetpropositionens resultatredovisning och pågående arbete.

Jämför reservation 31 (C) och det särskilda yttrandet (KD).

Motionerna

I partimotion 2021/22:3511 anser Annie Lööf m.fl. (C) att det bör ses över hur mer resurser kan läggas på förebyggande arbete där företag ges möjlighet att använda innovativa metoder samt hur användandet av sociala utfallskontrakt kan intensifieras (yrkande 26). Enligt motionärerna är detta ett sätt att kanalisera engagemang från företaget och civilsamhället när det gäller arbetet med att förbättra situationen i utanförskapskapsområden.

I kommittémotion 2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) uppmärksammas civilsamhällets betydelse för mottagandet av nyanlända invandrare, och motionärerna anser att en större del av integrationsprocessen bör ske i samverkan med civilsamhället (yrkande 10). I detta kan det t.ex. ingå att utreda hur statens tilldelning av resurser till civilsamhället kan fördelas för att skapa långsiktiga partnerskap till skillnad från dagens projektfinansieringsmodell.

I motion 2021/22:1316 anser Anders Österberg (S) att för att öka integrationen bör det övervägas insatser där sociala företag får ersättning för att i samverkan med andra aktörer genomföra bildningsinsatser för demokrati och historia.

Bakgrund

Politiken för det civila samhället

Regeringens syn på det civila samhället framgår av propositionen En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55). Här beskrivs den principiella hållningen kring stöd till det civila samhället samt de generella villkor som gäller för statliga bidrag till det civila samhället. Omfattande villkor, eller mycket detaljerade villkor, skulle enligt regeringen kunna leda till en alltför hög grad av statlig styrning av det civila samhällets idéer och verksamhet. Regeringen betonade därför att det är av stor vikt att försöka säkerställa att statliga bidrag inte otillbörligen påverkar självständigheten och oberoendet för det civila samhällets organisationer.

Det mål som riksdagen beslutat om för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer, genom att bl.a. stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden som både röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195).

Utformningen av bidrag till civilsamhället

Regeringen gav 2016 en utredare i uppdrag att undersöka hur statliga bidrag till stöd för det civila samhällets organisationer kan bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga (Ku2016/01219/D). I departementspromemorian Långsiktigt stöd till det civila samhället föreslås det att bidrag till det civila samhället bör ges i form av ett minst tvåårigt beställningsbemyndigande för berörda anslag (Ds 2018:13). Av budgetpropositionens resultatredovisning framgår att cirka en femtedel av de statsbidrag som delas ut till det civila samhällets organisationer beviljas för två år eller mer. Regeringen konstaterar att det är en något lägre andel än 2019, till stor del på grund av de särskilda stöd som fördelats under 2020 med anledning av pandemin. (prop. 2021/22:1 utg.omr. 17 s. 162).

Regeringens strategi för sociala företag

Regeringen har tagit fram en samlad strategi för hur Sverige ska ta till vara den innovationskraft som finns hos den växande grupp sociala företag som har som mål att bidra till ett effektivt och mer hållbart samhälle (dnr N2018/00710/FF). Avsikten med insatserna är att skapa bättre förutsättningar för sociala företag att utvecklas och vara med och lösa samhällsutmaningar.

Exempel på insatser som regeringen avser att genomföra inom området är bl.a. att utforska, testa och stärka kunskapen om alternativa former för samarbete med den offentliga sektorn. Syftet är att, utifrån gemensamma mål, åstadkomma sociala effekter i samhället, exempelvis genom sociala utfallskontrakt (social impact bonds) eller Idéburet offentligt partnerskap (IOP).

Sveriges forskningsinstitut och innovationspartner Rise

Sveriges forskningsinstitut och innovationspartner Rise har tagit initiativ till ett kunskapscenter som ska stödja den offentliga sektorn med innovation och utveckling t.ex. genom sociala investeringar och sociala utfallskontrakt. Rise Social & Health Impact Center (SHIC) har varit verksamt sedan 2018 och bidrar till systemomställning mot preventiva snarare än reaktiva arbetssätt inom hälsa och välfärd. Rise bedriver genom SHIC ett flertal sociala investeringssatsningar i nära samarbete med kommuner, regioner och myndigheter. Arbetet utförs i kontinuerlig strategisk samverkan med Sveriges Kommuner och Regioner. Baserat på erfarenheter från de olika samarbetena, inspel från kommuner och regioner samt från internationella nätverk kring de aktuella frågorna, anser Rise att det finns en stor potential i att låta sociala investeringar få ett bredare genomslag i utvecklingen av välfärdssektorn.

Med framtiden för sig – en ESO-rapport om sociala investeringar

I januari 2020 publicerade Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) rapporten *Med framtiden för sig – en ESO-rapport om sociala investeringar (2020:1)*. I rapporten undersöks i vilken utsträckning sociala investeringar kan stimulera långsiktighet i planeringen och främja mer samarbete mellan olika offentliga huvudmän. Frågor om hur de privata och ideella sektorerna kan engageras mer i förebyggande insatser diskuteras också. Rapporten ger även en översikt av utvecklingen av sociala investeringar internationellt.

En av rapportens slutsatser är att det är oklart vad som är tillåtet när det gäller kommunernas möjligheter att fondera ekonomiska överskott, varför de juridiska förutsättningarna för budgetering och redovisning bedöms behöva klargöras. En annan slutsats är att staten bör engagera sig mer i arbetet med sociala investeringar, särskilt med tanke på att lönsamheten i preventiva åtgärder ofta tillfaller staten i form av minskade kostnader på sikt enligt författarna. En tredje slutsats är att kommunerna bör fokusera mer på utfall än på aktiviteter för att kunna få en uppfattning om de konkreta resultaten av förebyggande åtgärder. Med utgångspunkt i rapportens slutsatser är författarnas huvudsakliga rekommendationer att regeringen bör stimulera en utfallskultur samt att skapa förutsättningar för budgetering och redovisning av sociala utfallskontrakt.

Jämlikhetskommissionens förslag om sociala investeringar

Den s.k. Jämlikhetskommissionen har haft i uppdrag att lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämlikheten och öka möjligheterna till social rörlighet (dir. 2018:74). I betänkandet En gemensam angelägenhet dras bl.a. slutsatsen att stödet för beslutsfattandet i kommuner och regioner när det gäller analys av sociala investeringar behöver ökas. Stor vikt måste här läggas på att samla och standardisera erfarenheter från olika tillämpningsområden som underlag för framtida investeringar. Utredningens förslag är att det skapas en analysmyndighet med uppgift att i dialog med kommuner och regioner utveckla, standardisera och sprida vetenskapligt grundade metoder för att värdera kostnader och nyttor med sociala investeringar (SOU 2020:46, s. 918 f.). Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Reserverade upphandlingar som ett sätt att positivt särbehandla idéburna aktörer

Utredningen Idéburna aktörer i välfärden har haft i uppdrag att ta fram ett förslag på en tydlig definition av idéburna aktörer som kan användas för att identifiera och avgränsa dessa från andra aktörer i välfärdsverksamheter och andra närliggande offentligt finansierade och subventionerade verksamheter (dir. 2018:46). Utredningen har bl.a. lämnat förslag som innebär en möjlighet att reservera rätten att ansöka om att få delta i ett valfrihetssystem för idéburna aktörer. Utredningens förslag om ändringar i lagen om valfrihetssystem omfattar även valfrihetssystem som Arbetsförmedlingen inrättar (SOU 2019:56). Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om civilsamhällets och näringslivets betydelse för integrationen behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 26 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning bl.a. till pågående reform- och förändringsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Det civila samhällets organisationer har enligt utskottet stor betydelse för mottagandet och integrationen av nyanlända invandrare. Även näringslivet kan ha en viktig roll i detta arbete. I denna grundläggande utgångspunkt gör utskottet naturligtvis ingen annan bedömning än vad som framförs i motionerna i detta avsnitt.

När det gäller formerna för bidragsgivningen till civilsamhället som tas upp i kommittémotion 2021/22:3223 (C) yrkande 10 kan utskottet konstatera att

enligt budgetpropositionens resultatredovisning uppgick under 2020 andelen generella bidrag till 93,5 procent. Den höga andelen generella stöd, däribland organisationsbidrag, stämmer enligt utskottet med regeringens ambition när det gäller det civila samhällets självständighet och oberoende. Vidare framgår det av regeringens resultatredovisning att cirka en femtedel av de statsbidrag som delas ut till det civila samhällets organisationer beviljas för två år eller mer. Mot denna bakgrund kan utskottet inte instämma med motionärerna när de vänder sig mot den projektfinansieringsmodell som sägs prägla finansieringen av det civila samhället. Tvärtom kan utskottet konstatera att formerna för bidragsgivningen är en prioriterad fråga för regeringen, vilket i sin tur stärker förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen, bl.a. i fråga om mottagandet av nyanlända invandrare. Detta kan också sägas ligga i linje med det riksdagsbundna målet att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Utskottet anser därför inte att det finns skäl till något initiativ på området med anledning av vad som framförs i yrkandet, som därför bör avslås.

När det gäller att ta till vara engagemang från företag och civilsamhälle, och däribland sociala företag, så som uppmärksammas i partimotion 2021/22:3511 (C) yrkande 26 och motion 2021/22:1316 (S) kan utskottet konstatera att det pågår ett aktivt arbete på bred front för att hitta alternativa former för samarbete med den offentliga sektorn, t.ex. genom sociala utfallskontrakt. Som framgått ovan har regeringen tagit fram en samlad strategi för sociala företag, Rise bedriver ett utvecklingsarbete på området och i betänkanden från Jämlikhetskommissionen och utredningen Idéburna aktörer i välfärden finns förslag om bl.a. sociala utfallskontrakt och reserverade upphandlingar. Sammanfattningsvis vill utskottet avvakta regeringens och andra aktörers fortsatta arbete på området innan några ytterligare åtgärder övervägs. Yrkandena bör därför avslås.

Integrationskapacitet och utsatta områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om integrationskapacitet och utsatta områden. Utskottet hänvisar till bl.a. budgetpropositionens resultatredovisning.

Jämför reservation 32 (M), 33 (SD), 34 (KD), 35 (L) och 36 (MP).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4033 anser Ulf Kristersson m.fl. (M) att mot bakgrund av den övergripande målsättningen att invandringen ska vara bra för Sverige bör det införas två mått på integration– ett ekonomiskt mått och ett språkmått (yrkande 2).

I kommittémotion 2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) uttrycker motionärerna ett behov av ett förbättrat informationsunderlag om invandrades etablering på arbetsmarknaden (yrkande 14). Den resultatredovisning som redovisas i budgetpropositionen bör därför kompletteras med mer detaljerad information utifrån ursprungsland och grund för uppehållstillstånd samt uppgifter om bl.a. disponibel inkomst och förvärvsinkomst. Därutöver bör resultatredovisningen innefatta mått på självförsörjningsgrad och utbetalning av bidrag och sociala ersättningar fördelat på utrikes och inrikes födda, utländska medborgare samt ursprungsland.

Sofia Damm m.fl. (KD) anser i kommittémotion 2021/22:4212 att eftersom integrationen rör så många politikområden saknas det ett samlat grepp för att väga av alla frågor mot varandra och för att inventera hur den svenska integrationskapaciteten ser ut. Motionärerna föreslår att det tillsätts en integrationsberedning som tillsammans med Regeringskansliet och i samsyn med riksdagspartierna kontinuerligt gör en bedömning av Sveriges långsiktiga integrationskapacitet (yrkande 1).

I partimotion 2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) ställer motionärerna upp ett vägledande mål för statens budget om att det senast 2030 inte ska finnas några utsatta områden (yrkande 2). Detta innebär bl.a. att alla integrations- eller migrationspolitiska reformer måste bygga på en konsekvensanalys av huruvida reformerna minskar eller ökar utanförskapet. Vidare anser motionärerna att vad som benämns som integrationsskulden måste mätas och minskas (yrkande 3). I detta ligger bl.a. att budgetpropositionen kompletteras med uppgifter om integrationsskulden, mätt bl.a. som andel av befolkningen som lever i allvarlig materiell fattigdom, graden av arbetsmarknads-etablering, humankapital, pensionsutsikter, språkinlärning och ekonomiska möjligheter i vardagen. Därutöver bör det i budgetpropositionen finnas en särskild redogörelse för utanförskapet och integrationsskuldens storlek (yrkande 4). Språket och orden som samhällets myndigheter använder har enligt motionärerna betydelse och kan förstärka utanförskapet. Därför bör begrepp som invandrare och invandrarområde undvikas till förmån för ett inkluderande språk som fokuserar på vår gemensamma framtid, t.ex. första generationens svenskar (yrkande 38).

Vidare anser motionärerna att fler aktörer behöver ta ett större ansvar för att lyfta de som bor i utsatta områden. Detta kan ske genom att staten, regionen, kommunen och de lokala fastighetsägarna för varje utsatt område ingår en s.k. integrationspakt, med konkreta åtgärder för att förbättra både den fysiska och den sociala miljön (yrkande 40). Ett liknande förslag om integrationspakter finns i kommittémotion 2021/22:3997 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 44. Mot bakgrunden att människor som bor i utsatta områden kommer från många olika kulturer och talar olika språk anser motionärerna att det svenska språkets ställning måste stärkas (yrkande 43). Ett led i detta är att göra en kartläggning över det svenska språkets ställning i vardagslivet i utsatta områden och vad som kan göras för att underlätta användningen av svenska som gemensamt kommunikationsspråk (yrkande 44). För att medborgarna ska

känna en närvaro av samhällsstöd bör det inrättas gemensamma servicekontor i utsatta områden (yrkande 45).

I kommittémotion 2021/22:3997 anser Jakob Olofsgård m.fl. (L) att det behövs ett gemensamt system för att mäta och följa upp situationen i utsatta områden (yrkande 43). En bedömning av om ett område är socioekonomiskt utsatt bör enligt motionärerna även inkludera faktorer som förekomsten av organiserad brottslighet, radikaliserings, antalet anmälda brott och möjligheten att klara upp brott. Vidare framhåller motionärerna behovet av kommunala handlingsplaner för trygghet som utgår från nationell expertis och tar stöd från aktuell forskning – men som utformas efter lokala kunskaper om lokala behov och situationer (yrkande 45).

I motion 2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 3 föreslås det arbetsmarknadsåtgärder riktade mot kvinnor, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar, t.ex. genom satsningar på arbetsintegrerande sociala företag, kombinerade språk- och yrkesutbildningar och företagande samt stöd till föreningslivet inom dessa områden.

Bakgrund

Budgetpropositionen för 2022

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2022 att när det gäller den generella utvecklingen för utrikes födda, i synnerhet utomeuropeiskt födda, ger resultatredovisningen en beskrivning av utvecklingen inom områdena arbetsmarknad, utbildning, hälsa och boende. I denna del med koppling till det övergripande målet för integrationspolitiken används resultatindikatorer som arbetskraftsdeltagande, kunskapsresultat i grundskolan, det allmänna hälsotillståndet och trångboddhet

När det gäller området segregation framhåller regeringen att i resultatredovisningen har nya mått använts för att mäta segregationen. Förutom ett övergripande segregationsindex tar resultatredovisningen huvudsakligen sin utgångspunkt i den nya rikstäckande områdesindelning, regionala statistikområden, som Statistiska centralbyrån har tagit fram i samarbete med Delegationen mot segregation. Fem s.k. områdestyper har definierats, där områdestyp 1 avser områden med stora socioekonomiska utmaningar och områdestyp 5 avser områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Av redovisningen framgår att ungefär 550 000 människor bor i områden med stora socioekonomiska utmaningar.

Resultatredovisningen om segregation omfattar sju centrala och fem kompletterande indikatorer som redovisas för de fem områdestyperna. De centrala indikatorerna är andelen förvärvsarbetande, andel med låg ekonomisk standard, andel behöriga till gymnasieskolans nationella program, unga som varken förvärvsarbetar eller studerar, andel med bra hälsotillstånd, bostadsarea per person och valdeltagande.

Statistik och uppföljning av socioekonomisk segregation m.m.

Delegationen mot segregation (Delmos) har haft regeringens uppdrag dels att genomföra en kartläggning och analys av den socioekonomiska segregationen i Sverige, dels att tillsammans med Statistiska centralbyrån (SCB) utveckla ett rikstäckande index över områdets socioekonomiska status. Redovisningen av dessa uppdrag ingår som del av budgetpropositionens resultatredovisning enligt ovan. Kartläggning och analys av den socioekonomiska segregationen i Sverige är ett återkommande uppdrag och ska redovisas till Regeringskansliet nästa gång senast den 30 juni 2022.

Delmos har också haft i uppdrag att utveckla ett webbaserat uppföljningssystem som visar statistik med hjälp av indikatorer, en s.k. segregationsbarometer. Syftet med Segregationsbarometern är att stödja aktörer i att arbeta strategiskt och kunskapsbaserat mot segregation. Indikatorerna utgår från sex prioriterade statistikområden: socioekonomi, boende och samhällsservice, arbetsmarknad, utbildning, demokrati och civilsamhälle samt hälsa.

I december 2021 redovisade Delmos en förteckning över kommuner med stora utmaningar när det gäller socioekonomisk segregation. Förteckningen har tagits fram med utgångspunkt i de nya verktyg för statistik och uppföljning av socioekonomisk segregation som Delmos och SCB har tagit fram och beaktar både socioekonomiska utmaningar och grad av segregation.

Enligt regleringsbrevet för 2022 ska Delmos också redovisa vilka prioriteringar som gjorts och bedöma vilka resultat som uppnåtts i förhållande till riksdagens fastställda mål om minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor samt goda livschanser för alla. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 augusti 2022.

Ändrade förutsättningar för eget boende

Sedan den 1 januari 2020 gäller nya regler för eget boende som innebär att en asylsökande som flyttar till ett eget boende i ett område med socioekonomiska utmaningar som huvudregel inte ska ha rätt till dagersättning eller särskilt bidrag. Syftet med de nya reglerna är att asylsökande ska välja att bo i områden där det finns förutsättningar för ett socialt hållbart mottagande och att de negativa sociala konsekvenserna av asylsökandes möjlighet till eget boende ska minska.

I september 2021 tillsattes utredningen Ett ordnat initialt mottagande av asylsökande (dir. 2021:71) som bl.a. har i uppdrag att föreslå hur en skyldighet för asylsökande att bo på s.k. mottagningscenter under den första tiden i Sverige kan utformas. I januari 2022 aviserade regeringen tilläggsdirektiv till utredningen för att se över hur eget boende för asylsökande kan avvecklas, t.ex. genom att avskaffa dagersättning för asylsökande i eget boende. Syftet med förslaget är att minska segregationen.

Uppdrag till Arbetsförmedlingen att minska långtidsarbetslösheten

Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar. Dessa områden ska definieras med utgångspunkt i det socioekonomiska index som Statistiska centralbyrån och Delegationen mot segregation har tagit fram. Arbetsförmedlingen ska möjliggöra fler bokade möten och fler personalintensiva insatser. Arbetsförmedlingen ska även öka beslutskapaciteten. Arbetsförmedlingen ska förstärka stödet till långtidsarbetslösa, bl.a. genom ökad fysisk lokal närvaro och tillgänglighet i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommuner för att t.ex. förbättra möjligheterna för planering av stöd.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet första gången den 15 mars 2023.

Förskola för fler barn

I propositionen Förskola för fler barn lämnar regeringen förslag som syftar till att öka deltagandet i förskolan, vilket antas ge positiva effekter såväl för barns utveckling och lärande som för samhället (prop. 2021/22:132). Regeringen föreslår bl.a. att varje hemkommun ska vara skyldig att genom uppsökande verksamhet ta kontakt med vårdnadshavare till de barn som inte har en plats i förskolan och informera om förskolans syfte och barnets rätt till förskola. Vidare föreslås det bli obligatoriskt för hemkommunen att erbjuda förskola till barn som har bott i Sverige kort tid eller som har vårdnadshavare som har bott i Sverige kort tid. Dessa barn ska tillhandahållas en reserverad förskoleplats även utan att vårdnadshavarna har anmält önskemål om det. Kommuner ska även sträva efter att ge ett sådant erbjudande om förskoleplats till andra barn som har behov av förskola för en bättre språkutveckling i svenska.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om integrationskapacitet och utsatta områden behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 29 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. regeringens reformarbete och budgetpropositionens resultatredovisning. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Den socioekonomiska segregationen sätter fokus på skillnader i människors livsvillkor, bl.a. när det gäller förvärvsfrekvens, skolresultat och folkhälsa. Barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar har generellt sett sämre uppväxtvillkor och livschanser än andra barn och unga. Utskottet anser

att segregationen är en stor utmaning såväl i storstadsregionerna som i mindre städer och samhällen i övriga delar av landet. En av de viktigaste faktorerna för att bryta segregationen är att fler kommer i arbete och kan försörja sig själva.

Utskottet noterar att många av motionsförslagen i detta avsnitt ger uttryck för ett behov av ett förbättrat kunskapsunderlag när det gäller segregationens uttryck och utbredning, t.ex. i partimotion 2021/22:4033 (M) yrkande 2 och kommittémotionerna 2021/22:3704 (SD) yrkande 14 och 2021/22:3997 (L) yrkande 43. I partimotion 2021/22:3965 (L) yrkandena 2–4 finns förslag om målformuleringar och konsekvensanalys i budgetpropositionen samt särskilda redogörelser för vad som kallas integrationskulden. Utskottet anser att kunskap om hur den socioekonomiska segregationen ser ut och vad den beror på är avgörande för kvalitet och träffsäkerhet i arbetet för att minska och motverka segregation.

Av budgetpropositionens resultatredovisning framgår att regeringen bedrivit ett tydligt utvecklingsarbete när det gäller möjligheterna att mäta och följa upp utvecklingen av socioekonomisk segregation. Utskottet noterar bl.a. att redovisningen utgår från en ny rikstäckande områdesindelning där fem s.k. områdestyper har definierats. Dessa områden har alltifrån stora socioekonomiska utmaningar till mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Liksom regeringen gör utskottet bedömningen att detta utvecklingsarbete när det gäller resultatredovisningen i hög utsträckning bidrar till nya och bättre förutsättningar för arbetet att motverka segregation. Utskottet anser därmed att det inte finns skäl till något initiativ på området, varför yrkandena bör avslås.

När det gäller förslag på mer konkreta insatser, t.ex. yrkanden om lokala s.k. integrationspakter som tas upp i partimotion 2021/22:3965 (L) yrkande 40 och kommittémotion 2021/22:3997 (L) yrkande 44, har utskottet behandlat liknande förslag tidigare. Utskottet vill fortfarande inte avvisa möjligheten att denna typ av lokala överenskommelser kan medverka till en positiv utveckling, men vad som framför allt måste till är ett brett arbete inom områden som skola, förskola och brottsbekämpning. Utskottet är därmed inte berett att ta initiativ i enlighet med vad som föreslås av motionärerna. Yrkandena bör därför avslås.

I partimotion 2021/22:3965 (L) yrkande 45 framhålls vikten av att medborgarna i utsatta områden ska känna en närvaro av samhällsstöd och att det därför bör inrättas gemensamma servicekontor. I motion 2021/22:4096 (MP) yrkande 3 föreslås arbetsmarknadsåtgärder riktade till kvinnor, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar. Utskottet delar uppfattningen att det är angeläget med myndighetsnärvaro och kan konstatera att situationen i utsatta områden ställer särskilda krav, och det gäller även Arbetsförmedlingens verksamhet och insatser. Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram uppdraget till Arbetsförmedlingen att förstärka stödet till personer som är långtidsarbetslösa, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar. Utskottet noterar att Arbetsförmedlingen ska förstärka stödet till

långtidsarbetslösa, bl.a. annat genom ökad fysisk lokal närvaro och tillgänglighet i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommuner. Därutöver vill utskottet hänvisa till vad som anförts ovan om etableringsinsatserna och övrigt arbete för att minska segregationen. Utskottet sätter sin tillit att regeringen noga följer utvecklingen och vid behov vidtar nödvändiga åtgärder. Utskottet ser därför inget behov av att ta något initiativ med anledning av yrkandena, som bör avslås.

När det gäller vad som kan göras för att underlätta användningen av svenska som gemensamt kommunikationsspråk, enligt vad som tas upp i partimotion 2021/22:3965 (L) yrkande 44, noterar utskottet regeringens lagrådsremiss som bl.a. har förslag om att det ska bli obligatoriskt för hemkommunen att erbjuda förskola till barn som har behov av förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska. Utskottet anser att detta är en viktig reform i linje med vad som efterfrågas av motionärerna och anser att det i nuläget inte finns behov av ytterligare åtgärder. Yrkandet bör därför avslås.

Vidare när det gäller språkets betydelse noterar utskottet i samma motion yrkande 38 om att myndigheterna ska använda sig av ett språk som är inkluderande och som fokuserar på en gemensam framtid, t.ex. första generationens svenskar. Utskottet har svårt att inte hålla med om en sådan inriktning men kan inte direkt se ett behov av att ta något konkret initiativ på området. Det får vara regeringens uppgift att i detta avseende ge myndigheterna verktyg och förutsättningar att kommunicera med medborgarna på ett inkluderande språk. Utskottet vill också påminna om att i målet för den statliga förvaltningspolitiken ingår att statsförvaltningen ska vara innovativ och ha väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet. Yrkandet bör därför avslås.

När det gäller önskemålet om kommunala handlingsplaner för trygghet som framförs i kommittémotion 2021/22:3997 (L) yrkande 45 vill utskottet understryka att detta i första hand är en uppgift för kommunerna. I alla händelser är utskottet inte berett att ta initiativ med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

När det gäller inrättandet av en permanent integrationsberedning enligt 2021/22:4212 (KD) yrkande 1 har utskottet behandlat ett liknade förslag tidigare. Utskottet står fast vid sitt tidigare ställningstagande om att budgetprocessen där resultatredovisningen är en del, jämte andra sedvanliga processer för politiskt beslutsfattande där bl.a. utredningsväsendet och riksdagens uppgift att kontrollera regeringen ingår, är tillräckliga för att utveckla integrationspolitiken. Yrkandet bör därmed avslås.

Reservationer

1. Mål för integrationspolitiken, punkt 1 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4 och 15 samt avslår motionerna

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1,

2021/22:3977 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 2 och

2021/22:4001 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 8.

Ställningstagande

Konsekvenserna av den hittillsvarande politiska inriktningen med dess betoning av det mångkulturella samhället kan sammanfattas med hög arbetslöshet bland vissa grupper, ett stort utanförskap, stora mänskliga och finansiella kostnader och en ökande kulturell segregering. Det är uppenbart att den nuvarande integrationspolitiken inte löser de problem Sverige står inför.

Kulturen spelar en central roll för samhällets utveckling, och nationen är en gammal och stark gemenskap som bör värnas. Det är därmed naturligt att de som invandrar till Sverige tar till sig den svenska kulturen, dels för att de ska förstå hur samhället fungerar och bli en del av det, dels för att säkra Sveriges stabilitet och framgång som stat. Vi anser att därför att integrationspolitikens målsättning bör vara ”rättigheter, möjligheter och skyldigheter i förhållande till etablering, anpassning och egen ansträngning”. Med rättigheter avses här inte grundläggande mänskliga eller medborgerliga rättigheter utan främst rätten till välfärdssystemen, s.k. sociala rättigheter.

Vidare anser vi att det behövs en ny inriktning för politikområdet som går ut på att det integrationspolitiska arbetet ska fokusera på att skapa förutsättningar för enskilda att anta majoritetsbefolkningens normer, värderingar och livsmönster i tillräcklig grad för att bli en fungerande och självförsörjande del av majoritetssamhället. I sammanhanget vill vi också framhålla principen om frihet under ansvar som här innebär att den som väljer att flytta till en geografiskt och kulturellt avlägsen plats ska anta majoritetsbefolkningens normer, värden och livsmönster. För att skapa incitament till frivillig integration måste valet att avstå från detta få

konsekvenser för individens tillgång till välfärdssystemen. Ur ett rättviseperspektiv är det dessutom viktigt att personer som anstränger sig också belönas.

I enlighet med vad som anförts ovan anser vi att regeringen dels bör återkomma med förslag om ett nytt mål för integrationspolitiken, dels bör arbeta utifrån en ny inriktning för politikområdet och för principen om frihet under ansvar.

Vidare noterar vi liksom utskottet vilka skyldigheter regeringen har att lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om. Som vi anført ovan har den politiska inriktning som hittills gällt orsakat omfattande negativa konsekvenser för det svenska samhället. Vi anser därför att regeringen bör ta fram en bred resultatskrivelse om de effekter som övergången från invandrarpolitik till integrationspolitik haft sedan 1998.

2. Mål för integrationspolitiken, punkt 1 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1 och

2021/22:3977 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 2 och

avslår motionerna

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4 och 15 samt

2021/22:4001 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 8.

Ställningstagande

Integrationspolitiken behöver en tydligare styrning. Det övergripande målet om lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund måste kompletteras med tydliga delmål som årligen följs upp. Vi anser att följande delmål bör införlivas i integrationspolitiken:

- Social integration. Dagens system för att människor som kommer till Sverige ska delta i svenskundervisning och få information om det svenska samhället måste kvalitetssäkras och följas upp mycket bättre. Det ska vara obligatoriskt att delta, både i väntan på uppehållstillstånd (asyltiden) och när uppehållstillstånd erhållits (etableringen).
- Ekonomisk integration. Arbetsföra personer ska ha egen försörjning. I ett första steg ska mediantiden från uppehållstillstånd till dess att individen

uppnår självförsörjning halveras till 2030, genom t.ex. sänkta trösklar till arbetsmarknaden och ökade drivkrafter till arbete.

- Demokratisk integration. Alla integrationsinsatser ska genomsyras av ökad delaktighet i det svenska samhället, vilket innefattar kunskap om och respekt för vårt demokratiska och sekulära samhälle, inklusive yttrandefrihet och religionsfrihet, rättsstaten samt jämställdhet mellan kvinnor och män och brottslagstiftningen.

Vi anser också att hälsa bör vara ett delmål för svensk integrationspolitik. I detta ligger att folkhälsoarbetet och den nationella strategin för hälsa behöver sätta särskilt ljus på grupper i samhället som oftare drabbas av ohälsa och för tidig död.

Vi noterar vad utskottet anför om delmålens generella betydelse, att de kan precisera det övergripande målet och dessutom ge en tydlig struktur för regeringens resultatredovisning. Vi beklagar därför att utskottet inte har förmått gå vidare och medverka till en tydligare styrning av integrationspolitiken.

Vi anser att regeringen bör återkomma med förslag om att integrationspolitikens övergripande mål kompletteras med tydliga delmål enligt ovanstående.

3. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 25 och 26,

bifaller delvis motion

2021/22:613 av Josefin Malmqvist (M) och

avslår motionerna

2021/22:488 av Michael Anefur och Magnus Jacobsson (båda KD) yrkande 2,

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11–14,

2021/22:968 av Denis Begic (S) yrkande 1,

2021/22:1510 av Boriana Åberg (M),

2021/22:2587 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 9,

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5 och

2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att bosättningslagen bidrar till att minska boendesegregationen och att den tills vidare bör kvarstå. Samtidigt föreslår vi en översyn av de faktorer som styr fördelningen av nyanlända och viktningen av dessa faktorer. I dagsläget anger bosättningslagen fyra faktorer: kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantaget mottagande av nyanlända och ensamkommande barn och omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Vi menar att en tillkommande faktor bör vara hur bostads-situationen ser ut i en kommun. Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av bosättningslagen med denna inriktning.

Vidare kan vi konstatera, liksom utskottet tycks göra, att det skiljer sig åt mellan kommunerna när det gäller hur länge boende enligt bosättningslagen erbjuds. Cirka fyra av tio kommuner erbjuder permanenta boenden. Det är inte rimligt att den som är ny i Sverige får permanent bostad, eller långvarig rätt till bostad, framför andra. Det skapar en helt felaktig bild av vad man kan förvänta sig i Sverige, och det är en bostadspolitisk inriktning som inte gäller generellt för alla i Sverige. Vi anser därför att regeringen bör verka för att det införs en nationell modell med etableringsboende i max två år.

4. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2587 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 9 och avslår motionerna

2021/22:488 av Michael Anefur och Magnus Jacobsson (båda KD) yrkande 2,

2021/22:613 av Josefin Malmqvist (M),

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11–14,

2021/22:968 av Denis Begic (S) yrkande 1,

2021/22:1510 av Boriana Åberg (M),

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 25 och 26 samt

2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi delar som bekant inte utskottets uppfattning om vad som är ett ansvarsfullt flyktningmottagande, bl.a. när det gäller kommunernas ansvar och skyldigheter.

För oss är det en självklarhet att kommunernas förmåga att ta emot nyanlända invandrare ska vara avgörande för deras mottagande. Bosättningslagen, som i dag tvingar kommuner att ta emot nyanlända, är ett allvarligt ingrepp i det kommunala självstyret. Detta är något som vi påtalat redan från början, när regeringen påbörjade förberedelserna för denna lag.

Vi anser mot denna bakgrund att regeringen bör återkomma med förslag om att bosättningslagen avskaffas.

5. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5 och
avslår motionerna
2021/22:488 av Michael Anefur och Magnus Jacobsson (båda KD) yrkande 2,
2021/22:613 av Josefin Malmqvist (M),
2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11–14,
2021/22:968 av Denis Begic (S) yrkande 1,
2021/22:1510 av Boriana Åberg (M),
2021/22:2587 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 9,
2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 25 och 26 samt
2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag kan, liksom utskottet tycks göra, konstatera att kommunerna gör olika tolkningar av bosättningslagen, vilket i sin tur har resulterat i bristande enhetlighet i det lokala mottagandet av nyanlända. Det breda tolkningsutrymmet har även uppmärksammats i ett antal domar. Med det nuvarande regelverket är det helt enkelt upp till varje kommun att avgöra om en nyanländ ska ha rätt till boende efter etableringstiden. Samtidigt kan jag konstatera att kommunen har ett fortsatt försörjningsansvar för den nyanlända även efter två år. Jag kan bara beklaga att utskottet inte har förmått gå vidare och samla sig kring en översyn av bosättningslagen. Behovet är uppenbart.

Jag anser därför att regeringen bör göra en uppföljning av bosättningslagens syfte att alla kommuner ska ta ett långsiktigt delat ansvar.

6. **Bosättningslagen m.m., punkt 2 (V)**

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11–14 och avslår motionerna

2021/22:488 av Michael Anefur och Magnus Jacobsson (båda KD) yrkande 2, 2021/22:613 av Josefin Malmqvist (M),

2021/22:968 av Denis Begic (S) yrkande 1,

2021/22:1510 av Boriana Åberg (M),

2021/22:2587 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 9,

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 25 och 26 samt

2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att bosättningslagen till viss del har uppfyllt sitt syfte, men lagen har också visat sig ha vissa brister och det finns ett stort behov av att genomföra en bred översyn av lagen.

Till att börja med är jag mycket kritisk till att det inte finns möjlighet att rikta sanktioner mot de kommuner som vägrar att ta emot de nyanlända som anvisats till kommunen.

Ett annat problem är otydligheten kring hur långt kommunernas ansvar sträcker sig i tid, vilket har lett till att vissa kommuner endast ordnat boende under en tvåårsperiod, dvs. under etableringstiden.

Vidare behöver bosättningslagen ändras med syftet att göra den mer flexibel så att de kommuner som önskar kan få ta emot ett större antal nyanlända. I detta ligger också att inkludera de som bott i eget boende under asyltiden när anvisningstalen för varje kommun bestäms.

Utskottet tycks i vissa avseenden dela min uppfattning av vad som inte fungerar men har ändå inte förmått gå vidare med ett tillkännagivande om en översyn av bosättningslagen. Det är bara att beklaga.

Jag anser att regeringen bör genomföra en översyn av bosättningslagen. I översynen bör ingå att åtgärda bristen på sanktionsmöjligheter mot de kommuner som inte följer lagen, att förtydliga lagstiftningen så att det framgår att kommunernas ansvar inte tar slut efter två års tid och att göra lagen mer flexibel så att de kommuner som önskar kan få ta emot ett större antal nyanlända.

När det gäller förutsättningarna för ett långsiktigt boende varierar detta givetvis mellan olika delar av landet. I samband med en översyn av bosättningslagen anser jag därför att regeringen i samråd med landets kommuner bör ta fram en strategi för att säkerställa ett långsiktigt boende för asylsökande och nyanlända.

7. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:488 av Michael Anefur och Magnus Jacobsson (båda KD) yrkande 2 och

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 25 och avslår motionerna

2021/22:613 av Josefin Malmqvist (M),

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11–14,

2021/22:968 av Denis Begic (S) yrkande 1,

2021/22:1510 av Boriana Åberg (M),

2021/22:2587 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 9,

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26 och

2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att staten bör ta ett större ansvar för mottagandet av nyanlända. Det är viktigt att uppnå en bättre fördelning över landet så att enskilda kommuner inte överbelastas. Jag menar att en kommunplacering som varar under en längre tid skulle skapa förutsättningar för en bättre etablering. Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning för att undersöka förutsättningarna för ett femårigt mottagandeavtal mellan kommuner och staten.

Jag ställer mig även bakom Moderaternas förslag om att bosättningslagen bör ses över med avseende på de faktorer som styr fördelningen av nyanlända och viktningen av dessa faktorer. I dagsläget anger bosättningslagen fyra faktorer: kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantaget mottagande av nyanlända och ensamkommande barn och omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Jag menar att en tillkommande faktor bör vara hur bostadssituationen ser ut i en kommun.

Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av bosättningslagen med denna inriktning.

8. Bosättningslagen m.m., punkt 2 (MP)

av Leila Ali-Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) yrkande 2 och
avslår motionerna

2021/22:488 av Michael Anefur och Magnus Jacobsson (båda KD) yrkande 2,

2021/22:613 av Josefin Malmqvist (M),

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 11–14,

2021/22:968 av Denis Begic (S) yrkande 1,

2021/22:1510 av Boriana Åberg (M),

2021/22:2587 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 9,

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5 och

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 25 och 26.

Ställningstagande

Syftet med bosättningslagen är att nyanlända snabbare ska tas emot för bosättning i en kommun och därmed kunna påbörja etableringen i samhällslivet och på arbetsmarknaden. För att få goda möjligheter att starta ett liv i Sverige med allt vad det innebär med arbete, skola och ett socialt liv är en stadigvarande bostad en viktig sak. Liksom utskottet ändå tycks göra kan jag konstatera att kommunerna har tolkat sitt ansvar enligt bosättningslagen på olika sätt. Jag beklagar att en del kommuner gör den förfärliga tolkningen att om de bostäder som erbjuds utformas på en tillräcklig låg nivå kommer de människor som berörs att söka sig till andra kommuner.

Jag anser därför att regeringen bör göra en översyn av bosättningslagen med syftet att i enlighet med ovan förtydliga vilka skyldigheter kommunerna har för bosättning av nyanlända.

9. Ersättningen till kommunerna för mottagande av nyanlända, punkt 3 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 1 och
avslår motion
2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 3, 5 och 10.

Ställningstagande

Jag noterar att utskottet i sitt övervägande refererar till granskningar och regeringens egen bedömning att kommunersättningarna för migration och integration är för detaljerade och administrativt betungande och att de i högre utsträckning än i dag borde schabloniseras och förenklas. Jag delar inte utskottets uppfattning om det lämpliga i att invänta pågående beredning och eventuella åtgärder från regeringens sida. Jag anser att regeringen snarast bör se över möjligheterna att utreda hur rutinerna för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna kan förbättras.

10. Ersättningen till kommunerna för mottagande av nyanlända, punkt 3 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 3, 5 och 10 samt
avslår motion
2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att det nuvarande systemet för statlig ersättning till kommuner för mottagande av nyanlända invandrare är komplicerat och administrativt

krångligt, vilket också påtalats av Sveriges Kommuner och Regioner under en längre tid. Jag kan också konstatera att utskottet i sitt övervägande refererar till granskningar och regeringens egen bedömning att kommunersättningarna för migration och integration är för detaljerade och administrativt betungande och att de i högre utsträckning än i dag borde schabloniseras och förenklas. Jag anser därför att regeringen bör ta initiativ till en översyn av de statliga systemen för ersättning till kommuner för mottagande av nyanlända invandrare

Vidare anser jag att regeringen, efter samråd med landets kommuner, bör återkomma med förslag om att förlänga etableringsrelaterade ersättningar som staten betalar till landets kommuner utifrån den verkliga kostnad kommunerna har för etablering.

Utskottet tycks dela min bedömning att det finns ett s.k. glapp mellan ersättningsformer för asylsökande som får uppehållstillstånd. Den väntetid som uppstår leder till behov av försörjningsstöd och att etableringen försenas. Jag anser därför att regeringen bör verka för att tiden mellan uppehållstillstånd och folkbokföring i en kommun kortas ned.

11. Ansvaret för etableringen av nyanlända, punkt 4 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 6 och
avslår motion

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Arbetsförmedlingen har i dag helhetsansvar för etableringsinsatserna. Det har dock konstaterats att myndigheten har stora brister, och de uppvisade resultaten är inte tillfredsställande. Till skillnad från utskottet anser vi att det finns anledning att ompröva delar av etableringsreformen. Regeringen bör återkomma med förslag om att kommuner som så vill ska ha möjlighet att ta över ansvaret för etableringen från Arbetsförmedlingen.

12. Ansvar för etableringen av nyanlända, punkt 4 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motion

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Till skillnad från utskottet menar jag att Arbetsförmedlingen bör fokusera på sitt kärnuppdrag och inte belastas med andra uppgifter som kommunerna är bättre lämpade att utföra. Därför bör kommunerna, inte Arbetsförmedlingen, ha det samordnande ansvaret för etableringsinsatserna. Detta föreslog Vänsterpartiet redan när etableringsreformen genomfördes. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag med innebörden att kommunerna får möjlighet att ta ett samordnande ansvar för etableringsinsatserna.

13. Etableringsprogrammet, punkt 5 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkandena 17 och 18,

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 7, 8, 12 och 13 samt

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 10 och

avslår motionerna

2021/22:2792 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2 och

2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag kan konstatera att efter avslutat etableringsprogram har de flesta inte kommit tillräckligt långt i sin integrering för att få ett arbete eller

språkkunskaper nog för att gå en reguljär utbildning. Med ett flexibelt etableringsprogram skulle en nyanländ som fortfarande efter två år bedöms behöva fortsatta insatser för att bli anställningsbar kunna fortsätta utbildningen inom samma struktur, något som kan ge en bättre kontroll över den nyanländas fortsatta integrationsprocess. Jag noterar att utskottet till en del tycks dela min uppfattning om behovet av ett flexibelt etableringsprogram men ändå inte har förmått ta initiativ till en förändring. Jag anser att regeringen bör införa ett flexibelt etableringsprogram med möjlighet till förlängning upp till fem år.

Vidare anser jag att de två första åren i ett sådant flexibelt etableringsprogram ska vara obligatoriska. Denna del i programmet ska till stor del vara ägnad åt svenskundervisning, samhällsorientering och arbetsmarknadsförberedande utbildning, och blir därför av särskild vikt för en introduktion till livet i Sverige. Om den nyanlända uppnår egen försörjning eller uppvisar adekvata kunskaper i svenska språket inom denna tvåårsperiod ska det obligatoriska deltagandet upphöra. Jag håller inte med utskottet om att nuvarande möjlighet till sanktioner, såsom indragen ersättning, är tillräckligt för att uppnå det deltagande i etableringsprogram som jag anser behövs. Jag anser därför att regeringen bör se till att deltagande i etableringsprogrammet blir obligatoriskt.

I dag är rörligheten inom gruppen nyanlända mycket stor under etableringstiden. Många flyttar mellan olika kommuner, vilket innebär att de inte kommer igång med svenskundervisning och samhällsorientering under den första viktiga delen av etableringstiden. Det behövs därför, menar jag, en bosättningsplikt under de första, obligatoriska två åren av det etableringsprogram jag redogjort för ovan. Om den nyanlände lär sig tala och förstå svenska språket tidigare ska bosättningsplikten upphöra. Om man däremot flyttar till en annan kommun under de första två åren utan att ha lärt sig tala eller förstå svenska ska man förlora sin etableringsersättning. Jag anser att regeringen bör införa en bosättningsplikt i enlighet med vad som beskrivits ovan.

I Sverige omfattas bara anhöriga till flyktingar och skyddsbehövande av etableringsprogrammet. Men även andra anhöriginvandrare har problem att ta sig in på arbetsmarknaden, företrädesvis kvinnor som anhöriginvandrat tillsammans med arbetskraftsinvandrare. När det gäller anhöriginvandrare som senare väljer att stanna och ansöka om permanent uppehållstillstånd anser jag till skillnad från utskottet att de bör erbjudas möjlighet att gå etableringsprogrammet. Jag anser att denna grupp också har ett behov av stöd och särskilda etableringsinsatser, annars är risken stor att de inte lär sig språket och inte kommer i egen försörjning. Jag noterar att även när det gäller denna fråga tycks utskottet dela min uppfattning men att det inte heller här har gått vidare och tagit initiativ för en utökning av målgruppen för programmet. Jag anser att regeringen bör göra det möjligt för alla anhöriginvandrare från länder utanför EU/EES att delta i etableringsprogrammet.

14. Etableringsprogrammet, punkt 5 (MP)

av Leila Ali-Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4068 av Karolina Skog (MP) yrkande 1 och
avslår motionerna

2021/22:2792 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2,

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkandena 17 och 18,

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 7, 8, 12 och 13 samt

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Jag kan konstatera att gruppen nyanlända inte är homogen, utan omfattar människor som kommer till Sverige med helt olika förutsättningar och utbildningsbakgrund. Tiden fram till etablering skiljer sig också mellan personer med olika utbildningsbakgrund och yrkeserfarenhet och även mellan könen.

Staten ska säkerställa att etableringen för nyanlända fungerar i alla kommuner. Tyvärr har förändringar som gjorts av Arbetsförmedlingen lett till att resultaten inom etableringen har sjunkit. Situationen är alarmerande och den samordning och det stöd som behövs för en fungerande etablering måste snarast komma på plats.

Jag anser därför att regeringen bör se till att individualisera etableringen och stärka det statliga ansvaret för etablering.

15. Etableringsinsatserna m.m., punkt 6 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 4, 5 och 11 samt

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 43 och

avslår motionerna

2021/22:1226 av Abraham Halef (S),

2021/22:3615 av Lars Beckman (M),

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 3,

2021/22:3865 av Eva Lindh m.fl. (S),

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 8, 9, 22 och 32 samt

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 9, 14, 16 och 17.

Ställningstagande

Den stora klyftan i dagens Sverige finns mellan de som har ett jobb och de som inte har det. Det är uppenbart att regeringen inte lyckades använda den långvariga högkonjunkturen till att minska de integrationsproblem som Sverige har. En viktig grundprincip för de integrationssatsningar som ska göras bör vara att tydligt ta sikte på självförsörjning och anpassa bidrags- och ersättningssystemen efter de förändringar som sker på arbetsmarknaden. Vi anser att regeringen måste vidta kraftfulla åtgärder så att drivkrafterna för att arbeta alltid är starkare än drivkrafterna att försörjas av bidrag – arbetslinjen ska gälla lika för alla.

Integrationen måste börja fungera, och det svenska språket är nyckeln till det svenska samhället – till arbete, social rörlighet och förståelse för våra institutioner. Fler måste lära sig svenska snabbare än vad som sker i dag. Vi är väl medvetna om möjligheten för nyanlända att delta i ett intensivår och förslag om språkkrav för medborgarskap. Vi motsätter oss inte dessa förändringar men till skillnad från utskottet anser vi att mer måste göras. Vi anser därför att regeringen skyndsamt bör verka för fler integrationsinsatser med fokus på tydliga krav på att invandrare ska lära sig grundläggande svenska, så att fler kan komma in på arbetsmarknaden snabbare än i dag.

Knappt hälften av alla som är inskrivna i etableringsuppdraget har en förgymnasial utbildning. Vägen till ett jobb kommer därför ofta att behöva gå via den kommunala vuxenutbildningen. Inom ramen för migrationsöverenskommelsen 2015 drev Moderaterna på för en utbildningsplikt för vuxna nyanlända med kort utbildning. En form av utbildningsplikt har nu införts, men resultatet är hittills blygsamt, och dessutom är utbildningsplikten i sig oklar och behöver förtydligas. Vi delar inte utskottets uppfattning om det lämpliga i att invänta eventuella åtgärder från regeringens sida. För att skapa bästa möjliga förutsättningar för nyanlända invandrare med kort utbildning anser vi att regeringen snarast bör förtydliga utbildningsplikten.

16. Etableringsinsatserna m.m., punkt 6 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2021/22:1226 av Abraham Halef (S),
2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 4, 5 och 11,
2021/22:3615 av Lars Beckman (M),
2021/22:3865 av Eva Lindh m.fl. (S),
2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 8, 9, 22 och 32,
2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 43 och
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 9, 14, 16 och 17.

Ställningstagande

I dag finns ett antal särskilda arbetsmarknadspolitiska stöd för nyanlända invandrare, främst i form av subventionerade anställningar. Subventionerade anställningar syftar till att underlätta för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Det motsägs emellertid av forskningen som visar att satsningarna på subventioner har liten långsiktig effekt för möjligheten att få ett icke subventionerat arbete. Till skillnad från utskottet anser vi att invandrare ska omfattas av den generella politiken. Vi anser därför att regeringen bör avskaffa de arbetsmarknadspolitiska stöd som är särskilt riktade till nyanlända och andra invandrare.

17. Etableringsinsatserna m.m., punkt 6 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 9, 16 och 17 samt
avslår motionerna

2021/22:1226 av Abraham Halef (S),
2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 4, 5 och 11,
2021/22:3615 av Lars Beckman (M),
2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 3,
2021/22:3865 av Eva Lindh m.fl. (S),
2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 8, 9, 22 och 32,
2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 43 och
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 14.

Ställningstagande

Arbetsgemenskap är centralt för integrationen och för att personer som kommit till Sverige ska kunna komma i egen försörjning. Utrikes födda som har en lägre utbildningsbakgrund har ofta haft ett praktiskt arbete i hemlandet och har erfarenheter som kan komma väl till pass i en rad bristyrken i Sverige. För att matcha denna grupp krävs utbildningsinsatser i såväl språk som yrkesutbildning i ett tidigt skede i etableringen.

I de s.k. snabbspåren ingår insatser för att snabbt göra nyanlända redo för ett jobb inom bristyrken i Sverige. Arbetsförmedlingen har dock dragit ned på snabbspåren som insats till följd av myndighetens prioriteringar inom ramen för ett mindre budgetanslag. Insatserna är dock viktiga för nyanlända och för svensk arbetsmarknad. Jag beklagar att utskottet inte fullt ut ser detta behov och anser att regeringen bör se till att snabbspåren prioriteras och vidareutvecklas.

Arbetsförmedlingens upphandlingar av utbildningar tar i dag alldeles för lång tid och riktas framför allt till de större kommunerna. Det innebär svårigheter för många nyanlända att delta i dessa utbildningar eftersom möjlighet till pendling med kollektivtrafik ofta saknas mellan boende- och utbildningsorten. Jag anser att regeringen bör se till att Arbetsförmedlingens upphandlingar av utbildningar påskyndas och att utbildningarna erbjuds i de nyanländas närområde, särskilt där kollektivtrafik saknas.

Kristdemokraterna påtalar i en av sina motioner att det i vissa kommuner ställs formella språkkrav för att nyanlända inom ramen för utbildningsplikten ska få delta i kommunal vuxenutbildning, vilket riskerar att försvåra integrationsprocessen i olika avseenden. Jag är liksom utskottet naturligtvis medveten om att riksdagen nyligen godkänt att det införs en skyldighet för kommunerna att inom den kommunala vuxenutbildningen tillhandahålla en sammanhållen utbildning för dem som omfattas av utbildningsplikt, och som på grund av kort utbildning inte bedöms kunna matchas mot arbete under tiden i etableringsprogrammet. Jag har förhoppningar om att denna reform kommer att bidra till att lösa det problem Kristdemokraterna lyft fram, men om så inte blir fallet kommer jag att återkomma i andra sammanhang.

18. Etableringsinsatserna m.m., punkt 6 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 8, 9, 22 och 32 samt avslår motionerna

2021/22:1226 av Abraham Halef (S),

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 4, 5 och 11,

2021/22:3615 av Lars Beckman (M),

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 3,

2021/22:3865 av Eva Lindh m.fl. (S),

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 43 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 9, 14, 16 och 17.

Ställningstagande

Integrationen är en ömsesidig process mellan människor, där känslan av samhörighet är resultatet. Men om integrationen inte fungerar växer i stället problemen. Sverige måste bli bättre på att ta till vara den potential och det entreprenörskap som många nyanlända bär med sig. Att starta och driva företag, t.ex. inom servicesektorn, kan för många vara en viktig väg till egen försörjning. Det behövs praktisk information för att enkelt komma igång, kommuner bör verka för att vara attraktiva företagarkommuner och samarbete med t.ex. det civila samhället är viktigt. Utskottet nämner en del initiativ på området men mer behöver göras. Vi anser därför att regeringen ytterligare bör verka för att ett företagarperspektiv finns med i hela etableringsprocessen och för att företagandet ses som en naturlig försörjningsväg in i det svenska samhället.

Människor som är nya i Sverige är inte en homogen grupp. Kompetensgraden varierar kraftigt, liksom förutsättningarna att lära sig svenska eller tillgodogöra sig annan kompletterande utbildning. Det är viktigt att så tidigt som möjligt ta till vara nyanländas utbildning och yrkeskunskaper. Jag anser att regeringen bör se till så att det redan under asyltiden genomförs en tidig kompetenskartläggning för den som kommer till Sverige.

Vi har inga direkta invändningar mot utskottets tolkning av innebörden av arbetslinjen som ett uttryck för samhällets förväntningar och aktivitetskrav under etableringstiden. Vi anser dock att om integrationen ska bygga på arbetslinjen, inte bidragslinjen, måste perspektivet breddas. Vi anser därför att

regeringen bör verka för att arbetslinjen ska prägla utformningen av såväl bidrags- som skattesystemet.

19. Etableringsersättningen m.m., punkt 7 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 4, 11, 30 och 32 samt avslår motionerna

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 6–8,

2021/22:1468 av Boriana Åberg (M),

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2 och

2021/22:4005 av Maria Nilsson m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

Den som kommer som ny till Sverige ska kunna få samhällets hjälp för sin försörjning under den första tiden. Men det är avgörande att den sammanlagda ersättning som ges är låg och att den är kopplad till tydliga krav på att arbeta sig in i samhället. I dag brister detta. Den ersättning som nyanlända får är ofta högre än försörjningsstödet. Det finns dessutom möjligheter att utöver etableringsersättningen få kompletterande försörjningsstöd, och på så sätt öka bidragsnivån ytterligare.

Vår utgångspunkt är att ersättningen till nyanlända ska vara lägre än för de som är födda i Sverige eller som har bott i Sverige under lång tid. Den ersättning som ges ska också begränsas till ett ersättningssystem. Vi kan bara beklaga att utskottet inte verkar inse att detta är både rimligt och rättvist. Vi anser att regeringen i enlighet med ovanstående bör införa en enhetlig statlig ersättning för den som är ny i Sverige.

Vi anser också att den möjliga tid som en person kan ha etableringsersättning samtidigt bör utökas från två år till fem år. Till skillnad från utskottet anser vi att staten, inte landets kommuner, ska ta ansvar för nyanländas försörjning under en längre period. Därigenom skulle staten ta ett större ansvar för de kostnader som uppkommer till följd av en misslyckad integration. Vi anser att regeringen bör se till att en sådan ordning införs.

Vidare kan vi konstatera att prestationen i språkutbildningen till skillnad från hur det är ordnat i många andra länder inte påverkar nivån på de ekonomiska ersättningar som det offentliga betalar ut till nyanlända. Till

skillnad från utskottet vill vi ställa högre krav på deltagarna i svenska för invandrare så att fler lär sig svenska snabbare. Fler måste klara sfi för att kunna ta sig vidare till jobb eller utbildning. Vi anser därför att regeringen bör se till att det införs krav på godkända studier i sfi inom ramen för etableringsprogrammet för att nyanlända ska kunna få full etableringsersättning.

För att ytterligare stärka drivkrafterna till arbete för barnfamiljer bör etableringstillägget avskaffas. Detta skulle göra det mer lönsamt att gå från etableringsersättning till arbete. Detta kommer att snabba på inte minst kvinnors inträde på arbetsmarknaden och förbättra självförsörjningsgraden. Vi anser därför att regeringen bör avskaffa etableringstillägget.

20. Etableringsersättningen m.m., punkt 7 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2 och avslår motionerna

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 6–8,

2021/22:1468 av Boriana Åberg (M),

2021/22:4005 av Maria Nilsson m.fl. (L) yrkande 7 och

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 4, 11, 30 och 32.

Ställningstagande

Jag anser att de nyanlända i högre grad än vad som är fallet i dag borde bidra till den långsiktiga finansieringen av sin försörjning. På samma sätt som studenter försörjer sig med hjälp av studielån bör nyanlända kunna försörja sig med hjälp av lån under sin första tid i Sverige. Jag anser därför att regeringen bör utreda möjligheterna till ökad självförsörjning för nyanlända genom att införa etableringslån i stället för etableringsbidrag.

21. Etableringsersättningen m.m., punkt 7 (V)

av Cicie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 6–8 och avslår motionerna

2021/22:1468 av Boriana Åberg (M),

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2021/22:4005 av Maria Nilsson m.fl. (L) yrkande 7 och

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 4, 11, 30 och 32.

Ställningstagande

Jag anser att etableringstillägget i flera avseenden behöver reformeras, inte minst utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Utformningen av etableringstillägget medför att det ekonomiska utbytet av arbete är högre för den i ett sammanboende par som först börjar arbeta, och sämre för den andra partnern, vilket oftast är kvinnan. Jag anser därför att regeringen bör undersöka möjligheten att individualisera etableringstillägget. Jag noterar att utskottet tycks dela min uppfattning i denna fråga men ändå har valt att inte ställa sig bakom mitt förslag.

Vidare anser jag att regeringen bör se över nivån på etableringstillägget för den som har flera barn. Syftet med en sådan översyn bör vara att harmonisera etableringstillägget med nivån i försörjningsstödet.

Därutöver anser jag att regeringen bör verka för en harmonisering av regelverket för avräkning av etableringstillägg mot underhållsbidrag och underhållsstöd.

22. Etableringsersättningen m.m., punkt 7 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4005 av Maria Nilsson m.fl. (L) yrkande 7 och avslår motionerna

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 6–8,

2021/22:1468 av Boriana Åberg (M),

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2 och

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 4, 11, 30 och 32.

Ställningstagande

Vi anser att möjligheten att dra in ersättning för den som skolkar från sfi-undervisning behöver ses över. Om man deltar i etableringsprogrammet på heltid betalas en ersättning på 308 kronor skattefritt per dag. I dag saknas det dock bestämmelser om att ersättningen ska vara kopplad till närvaro. Först efter 30 dagars frånvaro i följd skrivs en person ut från etableringsprogrammet.

Vi anser därför att regeringen bör utreda om ersättningen bör slopas helt för en månad om man uteblir utan giltiga skäl från sfi-undervisningen.

23. Samhällsorientering och samhällsintroduktion, punkt 8 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 1 och

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 8–10,

bifaller delvis motion

2021/22:612 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 7 och

avslår motionerna

2021/22:612 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 1–6,

2021/22:1840 av Lotta Olsson (M),

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 12 och

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 6 och 12.

Ställningstagande

Samhällsorienteringen är avgörande för att så tidigt som möjligt ge nyanlända en grundläggande förståelse för det svenska samhället. Vi har en rad konkreta förslag för att förbättra och förstärka samhällsorienteringen, bl.a. behövs ökad vikt vid frågor om jämställdhet och hedersförtryck. Liksom utskottet kan vi konstatera att en del positiva förändringar genomförts, men vi anser att det fortfarande läggs alltför stor vikt vid praktiska aspekter när fokus i stället bör ligga på värderingsskillnader och hur vi lever här i Sverige. Regeringen bör därför verka för att fördjupa samhällsorienteringens innehåll bl.a. när det gäller jämställdhet och kvinnors rättigheter.

Det behövs också en nationell kursplan som tydligt anger samhällsorienteringens innehåll och mål, vilket också rekommenderas i länsstyrelsernas senast återrapportering. En sådan kursplan skulle bidra till att avhjälpa den bristande likvärdighet i kvalitet som i dag kännetecknar

samhällsorienteringen. Utskottets svar i detta avseende är långt i från tillräckligt och vi delar inte uppfattningen att det metodstöd som tagits fram kan ersätta en nationell kursplan. Vi anser därför att regeringen bör verka för att det tas fram en nationell kursplan för samhällsorienteringen. Regeringen bör också se till att samhällsorienteringen avslutas med examination, dvs. att ett prov i samhällskunskap införs.

När det gäller tidiga insatser anser vi att asylsökande bör delta i förberedande samhällsintroduktion samt genomgå en hedersscreening, dvs. en bedömning av risk för hedersproblematik. Vi noterar att det införts en särskild samhällsintroduktion för asylsökande som i alla fall till namnet är obligatorisk. När det gäller hedersscreening kan vi konstaterat att utskottet inte verkar anse att det är en fråga som förtjänar någon större uppmärksamhet. Vi anser emellertid att en sådan insats skulle innebära en möjlighet att tidigt få en social bedömning utifrån risk för hedersproblematik som kan användas av den framtida mottagandekommunen vid bedömning av behov av familjestöd etc. Regeringen bör därför snarast se över möjligheten att införa en hedersscreening som en del i de tidiga insatserna för asylsökande.

24. Samhällsorientering och samhällsintroduktion, punkt 8 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 12 och avslår motionerna

2021/22:612 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 1–7,

2021/22:1840 av Lotta Olsson (M),

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 1,

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 6 och 12 samt

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 8–10.

Ställningstagande

Vi delar inte utskottets bedömning att det ökade fokuset på bl.a. jämställdhet och mänskliga rättigheter i samhällsorienteringen för nyanlända och i samhällsintroduktionen för asylsökande är tillräckligt när det gäller samhällets syn på hederskultur. Vi anser att den samhällsinformation som staten ansvarar för saknar de normerande inslag som behövs för att visa vad som krävs för att bli en del av majoritetssamhället. Den statliga samhällsinformationen måste

bl.a. framhålla majoritetsbefolkningens värderingar och att den nyanlända genom att välja att flytta till Sverige har ett ansvar att ta avstånd från t.ex. könsstymning och tvångsäktenskap.

Vi anser att regeringen i enlighet med ovanstående bör se till att samhällsinformationen blir tydligt normerande.

25. Samhällsorientering och samhällsintroduktion, punkt 8 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 6 och 12 samt avslår motionerna

2021/22:612 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 1–7,

2021/22:1840 av Lotta Olsson (M),

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 12,

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 1 och

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 8–10.

Ställningstagande

Vi välkomnar det pågående arbetet med att införa en obligatorisk samhällsintroduktion för asylsökande, och att denna introduktion bl.a. ska innehålla information om jämställdhet och hedersrelaterat våld och förtryck inklusive frågor om barnäktenskap och könsstymning. I detta arbete har Liberalerna förvisso varit delaktiga, men vi delar för den skull inte utskottets bedömning att våra förslag därmed är tillgodosedda. Vi anser t.ex. inte att utskottet på något övertygande sätt visat att samhällsintroduktionen verkligen kommer att vara obligatorisk mer än till namnet.

Vi anser därför att regeringen bör verka för att samhällsundervisning för både asylsökande och nyanlända blir obligatorisk. Regeringen bör också verka för att all samhällsinformation, under både asyl- och etableringstiden, har ett tydligt fokus på jämställdhet och barnrättsperspektivet.

26. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 9 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 26 och 32 samt avslår motionerna

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 7 och 8,

2021/22:3666 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 22 och 23,

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 7 och 35,

2021/22:4169 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 8 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 10 och 26.

Ställningstagande

Utrikes födda kvinnor har en särskilt svag ställning på arbetsmarknaden och fastnar i bidragsberoende i högre grad än andra. En av de viktigaste åtgärderna för att både öka jämställdheten och lösa integrationsfrågan är att bryta bidragsberoende och säkra kvinnors och flickors frihet och trygghet. Här krävs det konkreta reformer, men vi kan konstatera att utskottet blir svaret skyldigt när det sätter sin tilltro till allmänna utfästelser om ett jämställdhetsperspektiv i etableringsåtgärderna.

Vad som inte heller verkar övertygande är när utskottet, som det verkar, förlitar sig på att Arbetsförmedlingen ska kunna åstadkomma någon verklig förändring när det gäller målsättningen att bättre nå gruppen utrikes födda kvinnor och öka deras deltagande på arbetsmarknaden. Trots att myndigheten har haft ett antal uppdrag för att åstadkomma ökad jämlikhet när det gäller bemötande visar undersökningar, däribland myndighetens egen åiterrapportering, på allvarliga brister i arbetsmarknads-etableringen för nyanlända kvinnor. Detta påverkar med stor sannolikhet deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Detta oroar oss djupt.

Vi anser att regeringen i enlighet med vad vi anfört ovan skyndsamt bör vidta åtgärder för att öka deltagandet på arbetsmarknaden bland utrikes födda kvinnor.

27. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 9 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 7 och 8 samt

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 22 och 23 samt avslår motionerna

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 7 och 35,

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 26 och 32,

2021/22:4169 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 8 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 10 och 26.

Ställningstagande

Liksom utskottet kan jag konstatera att det fortfarande finns brister i arbetsmarknadsetableringsprocessen för nyanlända kvinnor. Färre kvinnor skrivs in i etableringsprogrammet och fler kvinnor avbryter processen, kvinnor får färre möten och kvinnor bedöms i lägre grad som matchningsbara. Jag konstaterar att det pågår ett antal aktiviteter för att åstadkomma en jämställd etablering, men till skillnad från vad utskottet verkar anse räcker inte detta.

Jag anser därför att regeringen snarast behöver vidta ytterligare åtgärder för att ge utrikes födda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden. I detta ligger att regeringen bör se till att myndigheterna har samma krav och förväntningar på kvinnor och män och att bidrag utbetalas till båda parterna i en parrelation.

28. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 9 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4169 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 8 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 10 och 26 samt avslår motionerna

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 7 och 8,
2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 22 och 23,
2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 7 och 35 samt
2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 26 och 32.

Ställningstagande

Jag kan liksom utskottet konstatera att nyanlända kvinnor i mindre omfattning än män deltar i olika arbetsförberedande insatser. De registreras senare hos Arbetsförmedlingen och påbörjar svenska för invandrare senare. Nyanlända kvinnor och män möts inte heller av samma förväntningar och krav på att arbeta. I flera studier lyfts olika strukturella aspekter fram, exempelvis vilka typer av insatser Arbetsförmedlingen erbjuder kvinnorna, myndighetens bemötande, tillgång till barnomsorg, föräldraförsäkringens utformning och diskriminering bland arbetsgivare.

För att få fler utrikes födda kvinnor i arbete behövs det insatser som är särskilt riktade till kvinnorna och deras förutsättningar, eftersom gruppen har visat sig vara särskilt svår att nå. Inte minst behövs det mer fokus på att aktivt nå kvinnor som är föräldralediga. Det är viktigt att utbildningsinsatser innehåller rådgivning om hur familjeansvar kan kombineras med arbete i det svenska samhället. Uppsökandeverksamheten för att få kvinnor som inte är föräldralediga ut i aktivitet måste också stärkas. Till skillnad från utskottet anser jag att det krävs fler initiativ på området.

Jag anser därför att regeringen bör verka för att det införs kommunala mentorskapsprogram, där utrikes födda kvinnor som redan gjort resan kan agera förebilder.

Vidare anser jag att regeringen bör införa en obligatorisk individanpassad s.k. sfi med baby under föräldraledigheten. Genom att få fler kvinnor i utbildning och arbete kan risken för isolering och hedersförtryck minska.

29. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 9 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 7 och 35 samt
avslår motionerna

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 7 och 8,
2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 22 och 23,
2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 26 och 32,

2021/22:4169 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 8 och
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 10 och 26.

Ställningstagande

Samma rättigheter och skyldigheter ska gälla för alla som bor i vårt land. Att som nyanländ komma till ett land där jämställdhet mellan könen är centralt och tilltron till staten liksom individualismen är stark, är inte alltid enkelt. Därför behöver samhällets signaler vara mycket tydliga. Både kvinnor och män måste ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva genom inträde på arbetsmarknaden. Vi har i och för sig inga direkta invändningar mot vad utskottet anför i detta avseende, men utskottet kommer inte heller med konkreta förslag för att komma till rätta med de problem med Arbetsförmedlingens verksamhet som upprepade uppföljningar har visat, t.ex. att kvinnor blir nekade samma insatser och möjligheter som ges till män.

Vi anser därför att regeringen bör verka ytterligare för att både kvinnor och män möts av samma förväntningar från samhällets sida och se till att Arbetsförmedlingen, Jämställdhetsmyndigheten, socialtjänsten och Försäkringskassan får ett tydligt uppdrag att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden.

30. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 9 – motiveringen (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Ställningstagande

I likhet med utskottet anser vi att samtliga motionsyrkanden som behandlas under denna punkt bör avslås. Däremot vilar vårt förslag på andra grunder.

Vi vill se en helt annan inriktning för integrationspolitiken än vad utskottet vill. I stället för att fokusera på särlösningar vill vi ha en politik som riktar sig till samtliga invånare. Vi motsätter oss de arbetsmarknadspolitiska stöd som är särskilt riktade till nyanlända och andra utrikes födda. Till skillnad från utskottet anser vi inte heller att kvinnor, vare sig de är utrikes födda eller inte, ska ges någon positiv särbehandling eftersom det förstärker synen på människor som representanter för en grupp snarare än representanter för sig själva.

Vi anser därför att samtliga motionsförslag bör avslås med motiveringen att de avser åtgärder som är riktade mot grupper som avgränsats på etnisk grund och kön.

31. Civilsamhällets och näringslivets betydelse för integrationen, punkt 10 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 10 och
2021/22:3511 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 26 och
avslår motion
2021/22:1316 av Anders Österberg (S).

Ställningstagande

Civilsamhället har en viktig och underskattad roll i mottagandet av nyanlända. Här finns nätverk som förmår koppla de nyanlända till arbetsliv och jobbmöjligheter, och här finns kunskaper om det svenska samhället. Jag anser att civilsamhällets roll i integrationsprocessen bör stärkas. När det gäller formerna för bidragsgivningen till civilsamhället noterar jag utskottets hänvisning till det pågående arbetet inom Regeringskansliet men jag delar inte utskottets bedömning att detta är tillräckligt. Jag anser därför att regeringen bör låta utreda hur en större del av integrationsprocessen kan ske i samverkan med civilsamhället, bl.a. genom att se över hur statens tilldelning av resurser till civilsamhället kan fördelas för att skapa långsiktiga partnerskap till skillnad från dagens projektfinansieringsmodell.

Vidare anser jag att för att få mer resurser till förebyggande insatser och öka innovationstakten i den offentliga sektorn är det viktigt att också låta privata aktörer bidra, t.ex. med hjälp av sociala utfallskontrakt. Jag noterar även här att det pågår en del arbete på området men till skillnad från utskottet anser jag att det krävs fler konkreta initiativ. Jag anser därför att regeringen bör se över hur mer resurser kan läggas på förebyggande arbete där företag ges möjlighet att använda innovativa metoder samt hur användandet av sociala utfallskontrakt kan intensifieras. I detta kan ligga bl.a. att skapa ett nationellt centrum för utveckling av denna ersättningsmodell för att på så sätt förbättra resultatmätningar och för att samla och sprida kunskap om möjligheterna med sociala utfallskontrakt.

32. Integrationskapacitet och utsatta områden, punkt 11 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 14,

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 2–4, 38, 40 och 43–45,

2021/22:3997 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkandena 43–45,

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 3 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Liksom utskottet noterar vi regeringens redovisning i budgetpropositionen av utvecklingen av socioekonomisk segregation. Men till skillnad från utskottet anser vi inte att denna redovisning utgör ett tillräckligt underlag i arbetet för att minska och motverka segregation, vilket är en del av integrationspolitiken. Mot bakgrund av den övergripande målsättningen att invandringen ska vara bra för Sverige anser vi att regeringen bör se till att det införs två mått på integration – ett ekonomiskt mått och ett språkmått.

33. Integrationskapacitet och utsatta områden, punkt 11 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 14 och avslår motionerna

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 2–4, 38, 40 och 43–45,

2021/22:3997 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkandena 43–45,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2,

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 3 och
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi noterar vad utskottet anför utifrån regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen. Till skillnad från utskottet anser vi dock att denna information är långt ifrån tillräcklig, bl.a. för att de indikatorer som används inte är ändamålsenliga eftersom de inte beskriver de offentligfinansiella effekter som migration medför. Den ger heller ingen information som gör det möjligt att jämför hur olika invandrargrupper klarar sig i Sverige, vilket behövs för att kunna göra vissa migrationspolitiska överväganden. Den resultatredovisning som redovisas i budgetpropositionen bör därför kompletteras med mer detaljerad information utifrån ursprungsland och grund för uppehållstillstånd samt uppgifter om bl.a. disponibel inkomst och förvärvsinkomst. Därutöver bör resultatredovisningen innefatta mått på självförsörjningsgrad, utbetalning av bidrag och sociala ersättningar fördelat på utrikes och inrikes födda, utländska medborgare samt ursprungsland.

Vi anser att regeringen snarast bör vidta åtgärder för att i enlighet med ovanstående presentera ett förbättrat informationsunderlag om invandrades etablering på arbetsmarknaden.

34. Integrationskapacitet och utsatta områden, punkt 11 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 1 och
avslår motionerna

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 14,

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 2–4, 38, 40 och 43–45,

2021/22:3997 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkandena 43–45,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

När vi debatterar integration debatterar vi på en och samma gång kultur-skillnader, arbetsmarknad, bostadsbrist, miljonprogrammet, utbildningar av hyresrätter, religion, moral, företagande, jämställdhet, brottslighet, missbruk,

åldersbedömningar, familjeåterförening, skola, förskola och en mängd andra frågor. Frågorna berör samtliga politiska nivåer: kommunerna, regionerna, Sverige och EU. Men ansvarsfördelningen är skev. Staten reglerar dels själva migrationen, dels hur kommunerna och regionerna ska hantera den. Samtidigt är det kommunerna och regionerna som får överta de långsiktiga följdverkningarna av migrationen. Det har lett till frustration och osämja mellan de politiska nivåerna, där kommunerna, med viss rätt, anser sig bli sittande med räkningen för statens politik.

Eftersom integrationen präglar så många vitt skilda politikområden har det uppstått ett stuprörstänkande kring frågan. Mottagandet hanteras vid sidan av diskussionen om bostadstillgången, förutsättningarna på arbetsmarknaden och andra centrala faktorer för integrationen. Det saknas i dag ett samlat grepp för att väga av alla dessa frågor mot varandra och för att inventera hur den svenska integrationskapaciteten ser ut.

Jag anser därför att regeringen bör inrätta ett permanent organ för att i samsyn med riksdagspartierna och utifrån vetenskapliga underlag göra en löpande inventering av hur vår integrationskapacitet ser ut: hur många bostäder som finns tillgängliga, hur arbetsmarknaden utvecklas, hur språkkunskaperna ser ut och hur många platser som finns i skolan. I det arbetet ska även ingå att ta fram politiska åtgärder och ekonomiska ramverk utifrån de behov som finns.

35. Integrationskapacitet och utsatta områden, punkt 11 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 2–4, 38, 40 och 43–45 samt

avslår motionerna

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 14,

2021/22:3997 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkandena 43–45,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2,

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 3 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

För att långsiktigt stärka fokus på att fler utrikes födda ska komma i arbete anser vi att budgetpropositionen bör kompletteras med ett mått på vad som kan

kallas för integrationsskulden, dvs. de utrikes födda som lever i eller med risk för fattigdom. Andra faktorer som behöver mätas är arbetsmarknadsetablering, humankapital, pensionsutsikter, språkinläring och ekonomiska möjligheter i vardagen. Vi noterar att utskottet pekar på ett visst utvecklingsarbete när det gäller statistik för området Åtgärder mot segregation, men vi anser att det krävs ett vidare perspektiv. Regeringen bör därför undersöka möjligheterna att mäta integrationsskulden på det sätt vi här beskrivit.

Vidare anser vi att regeringen bör se till att det tas fram ett gemensamt system för att mäta och följa upp situationen i utsatta områden. En bedömning av om ett område är socioekonomiskt utsatt bör även inkludera faktorer som förekomsten av organiserad brottslighet, radikalisering, antalet anmälda brott och möjligheten att klara upp brott.

Avslutningsvis vill vi till skillnad från utskottet framhålla behovet av kommunala handlingsplaner för trygghet som utgår från nationell expertis och tar stöd från aktuell forskning – men som utformas efter lokala kunskaper om lokala behov och situationer. Vi anser att regeringen bör uppmuntra framtagandet av sådana handlingsplaner.

36. Integrationskapacitet och utsatta områden, punkt 11 (MP)

av Leila Ali-Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 3 och avslår motionerna

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkande 14,

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 2–4, 38, 40 och 43–45,

2021/22:3997 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkandena 43–45,

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Ett uttryck för hedersnormer kan vara att kvinnor begränsas och inte får arbeta. Att ha en egen försörjning ger ökad egenmakt och gör det möjligt för kvinnor som lever i en hederskontext att bryta sig fria. Det finns goda skäl att tro att detta även kan leda till frigörelse för barnen.

Arbetsmarknadsåtgärder bör riktas mot kvinnor, särskilt i områden med socioekonomiska utmaningar, t.ex. genom satsningar på arbetsintegrerande

sociala företag, kombinerade språk- och yrkesutbildningar och företagande samt stöd till föreningslivet inom dessa områden.

Jag anser därför att regeringen bör ta initiativ till arbetsmarknadsåtgärder riktade till kvinnor i enlighet med vad jag anfört ovan.

Särskilt yttrande

Civilsamhällets och näringslivets betydelse för integrationen, punkt 10 (KD)

Sofia Damm (KD) anför:

I kommittémotion 2021/22:4212 Integration och samhällsgemenskap yrkande 33 föreslår Kristdemokraterna att regeringen ska involvera näringslivet i integrationsarbetet genom att inrätta en facilitatorsfunktion för sociala utfallskontrakt och en nationell fond för investeringsgarantier.

Eftersom förslaget behandlades inom ramen för finansutskottets beredning av budgetpropositionen för 2022 utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning (bet. 2021/22:FiU2) saknar jag möjlighet att i detta ärende reservera mig till förmån för det förslaget, men jag står naturligtvis bakom det och återkommer vid behov i andra sammanhang.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:488 av Michael Anefur och Magnus Jacobsson (båda KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en kommunplacering som varar under en längre tid och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:612 av Josefin Malmqvist (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsorienteringen behöver reformeras och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en nationell examination i samhällsorientering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att öka antalet timmar med samhällsorientering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att erbjuda samhällsorientering redan under asylprocessen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa olika spår i samhällsorienteringen för nyanlända med olika utbildningsnivåer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att fler nyanlända omfattas av krav på deltagande i samhällsorientering och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en tydligare nationell kursplan för samhällsorienteringen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:613 av Josefin Malmqvist (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell reglering som innebär att nyanlända som omfattas av bosättningslagen maximalt erbjuds bostad av kommunen i två år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:919 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att möjliggöra för

- kommuner att ta ett samordnande ansvar för etableringsinsatserna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att korta ned tiderna mellan uppehållstillstånd och folkbokföring i kommun och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av de statliga systemen för ersättning till kommuner för mottagande av nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör undersöka möjligheten att individualisera etableringstillägget och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över nivån på etableringstilläggen för den som har flera barn i syfte att harmonisera med nivån i försörjningsstödet och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att harmonisera regelverket för avräkning av etableringstillägg mot underhållsbidrag och underhållsstöd och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, efter samråd med landets kommuner, bör återkomma med förslag om att förlänga de etableringsrelaterade ersättningar som staten betalar till landets kommuner utifrån den verkliga kostnad kommunerna har för etablering och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på sanktioner för de kommuner som inte tar emot de nyanlända som hänvisas till dem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att kommunernas ansvar för nyanländas boende sträcker sig längre än två år och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, i samråd med landets kommuner, bör ta fram en strategi för att säkerställa ett långsiktigt boende för asylsökande och nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över bosättningslagen i syfte att göra den mer flexibel samt inkludera de som bott i eget boende under asyltiden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:968 av Denis Begic (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över bosättningslagen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1226 av Abraham Halef (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga kraftfullare myndighetssamarbete för en mer inkluderande arbetsmarknad och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1316 av Anders Österberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga insatser där sociala företag får ersättning för att i samverkan med andra aktörer genomföra bildningsinsatser för demokrati och historia och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1468 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa kraven för efterskänkning av CSN:s hemutrustningslån och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1510 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa bosättningslagen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1840 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa speciell jämställdhetsutbildning inom samhällsintroduktionen för nyanlända och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2587 av Roger Hedlund m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att anvisningslagen avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2792 av Mikael Oscarsson (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett flexibelt etableringsprogram, mellan ett och fem år för nyanlända personer, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3223 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utreda hur rutinerna för utbetalning och uppföljning

- av kommunersättningarna för asylmottagande kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till ökad självförsörjning för nyanlända genom att införa ett etableringslån i stället för etableringsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det görs en uppföljning av bosättningslagens syfte att alla kommuner ska ta ett långsiktigt delat ansvar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge utrikes födda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska myndigheter alltid ska ställa samma krav och förväntningar på kvinnor och män och att bidrag bör utbetalas till båda parterna i en parrelation och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en större del av integrationsprocessen bör ske i samverkan med civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetslinjen ska gälla lika för alla och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla utbildningsplikten inom ramen för etableringsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner bör få ta ansvar för nyanländas etablering och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska språket är nyckeln in i samhället och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3511 av Annie Lööf m.fl. (C):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur mer resurser kan läggas på förebyggande arbete där företag ges möjlighet att använda innovativa metoder samt hur användandet av sociala utfallskontrakt kan intensifieras och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3615 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förbättrad integration på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge utrikesfödda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska myndigheter alltid ska ställa samma krav och förväntningar på kvinnor och män och att bidrag utbetalas till båda parterna i en parrelation och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD):

1. Riksdagen godkänner förslaget till mål för politikområdet integrationspolitik (avsnitt 3.1).
2. Riksdagen godkänner förslaget till inriktning för politikområdet integrationspolitik (avsnitt 3.2).
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avskaffade av lönesubventioner och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen om frihet under ansvar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om normerande samhällsinformation och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrat informationsunderlag om invandrares etablering på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en övergripande resultatskrivelse och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersscreening, samhällsintroduktion och samhällsorientering och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3865 av Eva Lindh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att studera förutsättningarna för ett stöd för att ge nyanlända invandrare en kontaktperson eller kontaktfamilj och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integrationspolitikens övergripande mål bör kompletteras med tydliga delmål som årligen följs upp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga utsatta områden senast 2030 bör vara ett vägledande mål för statens budget och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integrationsskulden måste mätas och minskas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redovisa utanförskapet i varje statsbudget och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk samhällsundervisning för alla nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samma förväntningar på utrikes födda kvinnor och män och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företagarperspektivet ska finnas i hela etableringsprocessen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidig kompetenskartläggning för den som kommer till Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tydligt fokus på jämställdhet och barnrättsperspektivet i all samhällsinformation, under både asyltiden och etableringstiden, och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integrationen ska bygga på arbetslinjen, inte bidragslinjen, och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företagandet ska ses som en naturlig försörjningsväg in i det svenska samhället och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen, socialtjänsten och Försäkringskassan ges tydliga uppdrag att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter bör använda ett inkluderande språk och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en integrationspakt i varje utsatt område och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska språkets ställning i utsatta områden måste stärkas och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kartläggning över det svenska språkets ställning i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att servicekontor ska finnas i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3977 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hälsa behöver bli ett delmål för svensk integrationspolitik och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3997 av Jakob Olofsgård m.fl. (L):

43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett gemensamt system för att mäta och följa upp situationen i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om integrationspakter och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunala handlingsplaner för trygghet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4001 av Lina Nordquist m.fl. (L):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra hälsa till ett delmål i svensk integrationspolitik och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4005 av Maria Nilsson m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att villkora utbetalning av bidrag till sfi-studerande med krav på närvaro och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka deltagandet på arbetsmarknaden bland utrikes födda kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ”jobbinspiratörer” enligt dansk modell och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa två mått på integration, ett ekonomiskt mått och ett språkmått, och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enhetlig statlig ersättning till den som är ny i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell läroplan för den kommunala samhällsorienteringen för invandrare och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad vikt vid jämställdhet och kvinnors rättigheter i samhällsorienteringen för invandrare och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsluta samhällsorienteringen för invandrare med ett prov i samhällskunskap och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på godkänd sfi för full etableringsersättning och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över anvisningslagen för nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidsbegränsat etableringsboende i max två år och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyanländas ersättning bör begränsas till etableringsersättningen under fem år och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa etableringstillägget och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsplikt för den som lever på bidrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4068 av Karolina Skog (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att individualisera etableringen och stärka det statliga ansvaret för etablering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga bosättningslagen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetsmarknadsåtgärder för kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4169 av Sofia Damm m.fl. (KD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en obligatorisk och individanpassad sfi med baby under föräldraledigheten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och införa ett förlängt etableringsprogram och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla anhöriginvandrare från länder utanför EU/EES som väljer att stanna permanent ska erbjudas plats i etableringsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en integrationsberedning som tillsammans med Regeringskansliet kontinuerligt arbetar fram Sveriges långsiktiga integrationskapacitet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett flexibelt etableringsprogram på ett till fem år och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra etableringsprogrammet obligatoriskt de första två åren och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera erfarenheterna av en förhöjd intensitet i etableringsprogrammen och föreslå åtgärder i syfte att främja sysselsättningsmöjligheterna och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk individanpassad sfi med baby under föräldraledigheten och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för anhöriginvandrare och arbetskraftsinvandrare från länder utanför EU/EES att delta i etableringsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en bosättningsplikt under de två första åren av etableringsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en individuell bedömning av nyanländas färdigheter för att öka genomförandet av yrkesrelaterad utbildning och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidareutveckla insatsen Snabbspår för nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera Arbetsförmedlingens upphandlingar av utbildningar och att utbildningar ska erbjudas i de nyanländas närområde och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kommunala mentorskapsprogram för att stärka integrationen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4214 av Hans Eklind m.fl. (KD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en obligatorisk bosättningsplikt ska införas under de två första åren av etableringsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.